

Amsey

Verenigingsblad van de Vogelbeschermingswacht Noord-Veluwe
Jaargang 61, nummer 1, mei 2023

Anser

Verenigingsblad van de Vogelbeschermingswacht Noord-Veluwe.
Jaargang 61, nummer 1, mei 2023.

De vereniging is opgericht op 17 november 1961 met als doel de bescherming van de vogels en hun leefgebieden op de Noord-Veluwe, in de ruimste zin des woords.

Ledenadministratie en contributie

Opgave nieuwe leden en donateurs bij de secretaris. Opzegging lidmaatschap vóór 1 november bij de secretaris.

De contributie is voor leden € 17,50 per jaar en voor donateurs (rechtspersonen) minimaal € 50,- per jaar.

Jeugdleden tot 16 jaar betalen € 6,- per jaar. Leden en donateurs ontvangen gratis ons verenigingsblad Anser.

Huisgenootleden betalen € 10,- per jaar en ontvangen geen (extra) Anser.

De contributie dient aan het begin van het nieuwe jaar te worden voldaan op bankrekening: NL08 TRIO 0379478153 t.n.v. 'Vogelbeschermingswacht'. U ontvangt hiervoor van onze penningmeester een nota per mail.

Het lidmaatschap van nieuwe leden gaat pas in na ontvangst van de contributie.

Bestuur

Voorzitter: Louw den Besten, De Visserlaan 17, 8072 XD Nunspeet, email: voorzitter@vbwnoordveluwe.nl, tel. 0341-257382.

Secretaris: Dik Bos, Douglaslaan 1, 3843 BZ Harderwijk, email: secretaris@vbwnoordveluwe.nl, tel. 06-20502568.

Penningmeester: Otto Pellegrom, Mastmeen 53, 3844 KE Harderwijk, e-mail: penningmeester@vbwnoordveluwe.nl, tel. 06-50251849.

Lid: Henri Heussen, Krommekamp 306, 3848 DW Harderwijk, email: hheussen@solcon.nl, tel. 0341-428217.

Lid: Frans Deuring, Schippersmeen 25, 3844 CK Harderwijk, email: fransdeuring@hotmail.com, tel. 0341-424817.

Lid: Frida Hengeveld, Ellestraat 49a, 8081 GD Elburg, email: fridahengeveld@gmail.com, tel. 06-51344514.

Redactie Anser

Roel Pannekoek, Clarendallaan 20, 3841 DG Harderwijk, email: rgpannekoek@gmail.com, tel.: 06-42940159.

Jan Nijendijk, Meerkoetmeen 56, 3844 XR Harderwijk, email: nijhorst@planet.nl, tel.: 06-10696121.

Benno van den Hoek, Schokkerstraat 43, 8081 KL Elburg, email: bennovdhoek@hotmail.com, tel.: 06-12192978.

Contactpersonen

* Waarnemingen – Benno van den Hoek, email: bennovdhoek@hotmail.com, tel.: 06-12192978.

* Webmaster – Ard Smit, email: ard@ardenco.nl, tel.: 06-22177063. www.vbwnoordveluwe.nl.

* Natuurbeschermingswerkgroep VBW – Jaap Schröder, Mecklenburglaan 9, 3843 BN Harderwijk, tel.: 06-38615532, email: schroder.zoomers@caiway.nl.

* Boerenzwaluwen (Stichting Hirundo) – Bennie van den Brink, Bovenstraatweg 17, 8096 PC Oldebroek, tel. 0525-621347, email: zwaluwbrink@hotmail.com en www.boerenzwaluw.nl.

* Wetlandwacht Veluwerandmeren – Geert Jan Prins, De Hagen 8, 8096 MB Oldebroek, tel. 06-52646700, email: prins@will2sustain.com.

* Vereniging Gierzwaluwbescherming Nederland – Jaap Schröder.

* Huis- en Oeverzwaluwen – Roel Pannekoek.

Kopij voor Anser

Zenden via e-mail aan de redactie vóór de hieronder genoemde datum. De redactie is niet verantwoordelijk voor de inhoud van de artikelen en behoudt zich het recht voor bijdragen niet te plaatsen of aan te passen. Overname van artikelen is alleen toegestaan na toestemming van de redactie.

De redactie dankt alle fotograferende leden voor het belangeloos beschikbaar stellen van hun foto's voor deze Anser.

Anser wordt opgemaakt via de software van Editoo en gedrukt in de drukkerij van Editoo in Arnhem.

Sluitingsdatum kopij Anser 2: 1 juli 2023.

Omslag: Scholekster, tek. Ruud Weenink.

Van de voorzitter

© Fluits (foto: Jaap Dence).

Nieuwjaarsbegin: het verenigingsjaar is goed begonnen met een verrassende nieuwjaarsbijeenkomst. Gewoontegetroou een bijeenkomst waar de leden zelf het programma vullen. Geen professionele wereldreizigers, geen beroemde natuur-fotografen. Nee onze eigen leden laten zien welke talenten in onze gelederen schuilgaan. Uit de voorbereiding kon je het succes niet afleiden. Het ging met vallen en opstaan. Een reisverhaal heeft wel drie afvallers gekend voor het uiteindelijk toch verteld kon worden. Op het laatst dachten we als dat maar goed gaat. Maar zie, wij waren klein gelovig. Want er kwam een originele bijdrage van Henri Heussen om eens anders te kijken naar hetzelfde. De vogel-fotograaf krijgt steeds de aanwijzing dat hij scherp moet stellen op de ogen. Henri liet zien hoe interessant het is om de achterkant eens te bekijken: twee zebra's naast elkaar in hun streepjespak; vogels die van je wegvliegen; een vogel op de verrekijker in plaats van er voor. Uitlopend op een quiz om je op het verkeerde been te zetten. Hij kreeg ons letterlijk uit de stoel en in de benen om onze keus met de voeten te maken.

Een volgende verrassing kwam van Just Walter met een volstrekt unieke wereld vogelkaart die hij zelf getekend heeft en waarin de landen en zeeën allerlei namen kregen die verwijzen naar vogels of vogelaarsneigingen. Just beschrijft zelf: 'Ornithologië' is een fictieve archipel van circa 30 eilanden, die samen de vorm hebben van een vliegende vogel. Alle eilanden, de daarop liggende plaatsen, bergketens, meren enz. dragen de naam van een vogel of verwijzen naar iets of personen uit de vogelwereld. Zo liggen op het eiland 'Monniksgier-oog' alle Nederlandse plaatsen met een vogel in hun naam, zoals Duivendrecht, Vinkeveen, Woerden, Ravenstein enz., de bergketen daar heet 'De Tinbergen' en het bos 'Het Strijbos'. Zo heb je ook 'Pauwen Duivenland', op 'Delfland' liggen Goudhaantje, Zilverplevier, Koperwiek, Kwikstaart, op 'Franciscus' Paapje, Nonnetje, Kerkuil, Monniksgier etc. Je hebt het 'Woud der telescopen' en 'De engte der soortenjagers'. Helemaal in het Noorden ligt de 'Baerendszee' (genoemd naar de Groningse ornitholoog) en ook waait daar de Kolibries. Zo ziet de kaart, die ook qua kleur zo uit de

Bosatlas afkomstig zou kunnen zijn, vol met toespelingen en woordgrappen. Tot zover de beschrijving van Just zelf. Eigenlijk moet je de kaart zien, want overal zijn weer nieuwe vondsten te ontdekken. We breken er nu ons hoofd over hoe je dit kunstwerk tot zijn recht kunt laten komen. Goede ideeën zijn welkom.

Het reisverhaal van een paar vogelvrienden naar de Elbe roept weer kriebels op om er ook op uit te trekken. Op redelijke afstand is nog veel moois te ontdekken. En niet te vergeten het 'gewone' jaarlijkse inventarisatiewerk zoals Cees Janszen vertelt over de Ermelosche hei. Discipline en volharding zijn onmisbaar voor dit handwerk van de vogelwachter, waardoor je de ontwikkeling over de jaren kunt volgen. Goen Jansen laat bijzondere vogelplaatjes zien van heel dichtbij, bijna met de microscoop vanuit zijn huis-kamerraam.

Nog even een vervolg op mijn stukje Vogels in oorlogs-gebied in de vorige Anser. In Trouw (13/02/23): mensen uit Charkiv in Oekraïne vertellen hoe ze overleven: "de stad is niet overleefd gebleven door wapens, maar door daadkracht van mensen. Gemeentemedewerkers verzorgen de parken. Dierenliefhebbers zorgen voor katten, honden, vogels en andere dieren".

Louw den Besten

© Wil deze vogel de vogelaar anders leren kijken...? (foto: Henri Heussen).

Bestuursmededelingen

Latere verschijning Anser-1

Door ziekte binnen de Anser-redactie is de verschijning van deze voorjaarseditie helaas behoorlijk vertraagd. In de voorbije periode hebben wij u als lid via email op de hoogte gehouden van de komende activiteiten en de stukken voor de Algemene Ledenvergadering (ALV). Voor de volledigheid hebben wij wel het gehele voorjaarsprogramma en alle stukken van de ALV opgenomen in deze editie. Namens de redactie onze excuses voor de vertraagde verschijning van deze Anser. Met betrekking tot de begroting werd tijdens de ALV een fout opgemerkt. Er bleek een nog niet definitieve versie te zijn geplaatst. De juiste begroting is nu bijgevoegd.

Voorjaarsfenologie

Sinds vele jaren noteren leden de aankomstdatum van de zomergasten op een formulier en sturen die dan naar de vereniging. Deze formulieren werden tot voor een paar jaar door Chris Herzog in een bestand verwerkt om zo te zien welke trends er te zien zijn. De laatste paar jaar verwerkt Dik Bos deze formulieren. Het aantal ingevulde formulieren loopt de laatste jaren flink terug. De ontvangen informatie werd dan aangevuld met gegevens van de website en waarneming.nl. Helaas heeft hij over het jaar 2022 maar 3 formulieren ontvangen. Op basis hiervan kan natuurlijk geen overzicht worden gemaakt waaruit een conclusie kan worden getrokken. En het aanvullen met gegevens van de website en waarneming.nl is zeer tijdrovend. Het bestuur heeft daarom helaas moeten besluiten dit langdurige project te stoppen.

Excursies

Zaterdag 15 april – Excursie in onze eigen regio

Het is half april volop voorjaar wat de datum betreft. Of het weer dat ook is moeten we afwachten. Maar er zijn zeker al weer een flink aantal zomergasten teruggekeerd. Maar ook zijn er nog veel doortrekkers aanwezig. Op basis van actuele informatie van de aanwezige vogels wordt de route in onze regio vastgesteld. We zullen zeker de Oostvaardersplassen aandoen. Maar de Arkemheepolder, Delta Schuitenbeek, Harderbroek en het Reevediep zijn ook opties. Je kunt je aanmelden bij Dik Bos (secretaris@vbwnoordveluwe.nl of 06-20502568).

Zaterdag 13 mei – Moerasvogelexcursie door De Wieden

Tijdens deze excursie zullen we letterlijk en figuurlijk verschillende kanten van het gebied te zien krijgen. In de ochtend zullen we een mooie wandeling maken in de veenweiden nabij Wanneperveen. Dit voert ons door bloemrijke en kruidenrijke graslanden en door riet- en ruigtevegetaties, met elk hun eigen vogel-, vlinder- en plantensoorten. Rond

de middag bezoeken we de oevers van de open plassen, waarbij we ook het bezoekerscentrum van Natuurmonumenten bij Sint Jansklooster aan doen. Diverse riet- en moerasvogelsoorten zijn in de nabijheid van het bezoekerscentrum en een daar aangelegd vlinderpad te zien. In de middag willen we onder andere een bezoek brengen aan een gedeelte van het gebied waar we zicht hebben op broedende Purperreigers. Daarnaast zullen er in deze tijd van het voorjaar vele andere vogelsoorten te zien en te horen zijn. Het programma kan nog wijzigen op basis van actuele waarnemingen. Voor deze excursie is het aan te raden om laarzen mee te nemen. Je kunt je aanmelden bij Dik Bos (secretaris@vbwnoordveluwe.nl of 06-20502568).

© De bijzondere vogelhut in het gebied Diependal (foto: NMF Drenthe).

Zaterdag 3 juni – Excursie naar het Fochteloërveen, Dwingelderveld en natuurgebied Diependal

Het Fochteloërveen is een uniek en uitgestrekt hoogveenlandschap, dat wij al eerder bezochten in het voorjaar. Het gebied staat ook wel bekend als het 'beste bewaarde geheim van het noorden'. Niet in de laatste plaats vanwege het feit dat sinds 2001, na een afwezigheid van enkele eeuwen, de Kraanvogel weer in het gebied is gaan broeden. Vorig jaar hebben 10 paren 7 kuikens grootgebracht. Naast de gebruikelijke veen- en heidesoorten wordt het gebied de laatste jaren ook bezocht door de zeldzame Slangenarend. Deze soort laat zich de laatste paar jaar ook regelmatig zien in het Dwingelderveld, ten noorden van Hoogeveen. Een dubbele kans dus om op zoek te gaan naar deze zeldzame roofvogel. Daarnaast brengen we ook een bezoek aan het natuurgebied Diependal. In dit voormalige vloeiveldengebied broeden maar liefst 4 soorten Futen, waaronder diverse paartjes Geoorde fuut en een groot deel van de Nederlandse populatie Roodhalsfuten. Via een ondergrondse gang krijgen we toegang tot een prachtige observatiehut, die in het midden van het plassengebied staat en van

waaruit je de vogels ongestoord kunt bekijken. Je kunt je voor deze excursie opgeven bij Roel Pannekoek (rgpannekoek@gmail.com of 06-42940159).

Lezingen

In Anser nummer 2 wordt het najaarsprogramma opgenomen. De lezingen vinden allemaal plaats in de Kiekmure te Harderwijk en vangen aan om 20.00 uur.

Ledenmutaties

Nieuw:

Wij heten de volgende nieuwe leden van harte welkom:

* Mw. D. (Daniëlle) Dekker – Nunspeet

- * Dhr. B. (Bas) Schreuder – Oldebroek
- * Dhr. A.J. (André) Jansen – Nunspeet
- * Mw. Y. (Yvette) Schuur – Velp
- * Dhr. H. (Hayfaa) Abdul Aziz – Den Haag
- * Mw. Y. (Jolanda) Beukers – Den Haag
- * Mw. A. (Annet) Cahn – Elburg
- * Dhr. H. (Henk) Hagen – Nunspeet
- * Dhr. R. (Rob) Kruse – Epe
- * Mw. M. (Maryke) Pellegrom – Harderwijk

Bedankt als lid:

* Dhr. G. (Ger) Breman – Elburg

Overleden:

- * Dhr. E. (Eef) Lubbersen – Ermelo
- * Dhr. J. (Jan) van Dijk – Hattemerbroek

Nieuws van de Natuurbeschermingswerkgroep

Zoals gebruikelijk brengen we u in deze bijdrage weer op de hoogte van natuurbeschermingsontwikkelingen in onze omgeving uit de afgelopen periode.

Veluwerandmeren

Waterplanten

Het bestuur van onze Vogelbeschermingswacht nam het standpunt van de Natuurbeschermingswerkgroep (NBW) over om voorsnog niet in te gaan op het voorstel van de Stichting Maaien Waterplanten Veluwerandmeren (SMWR) om de randmeren te verdiepen in ruil voor vogelrijker oeverzones. Naar aanleiding hiervan schreef Jaap Schröder de argumenten uit in de Anser. Dit artikel vormde voor SMWR-voorzitter Kooijman aanleiding om het bestuur voor te stellen vervolgoverleg te beleggen. De NBW heeft het bestuur echter geadviseerd dergelijk overleg pas te overwegen als er nieuwe informatie beschikbaar komt over de ecologie van de Veluwerandmeren.

Groene kruispunt

Tussen de Pitch en Puttbaan op Strand Horst en het evenemententerrein op Strand Nulde wordt een rietmoeras aangelegd. Op land gaat het riet over in vochtige en droge bosschages en kruidenrijk grasland en aan de waterzijde sluit het aan op de bestaande rietoever. Hierdoor ontstaat een leefgebied voor Roerdomp en Grote karekiet en tegelijk wordt het gebied veel aantrekkelijker voor andere vogels, vissen, amfibieën, insecten en vele plantensoorten. Een deel van het Nuldernaauw wordt afgeschermd als rustgebied voor watervogels. Ook wordt met boomstammen en takken een onderwaterbos aangelegd voor jonge vissen, schelpdieren en

kleine ongewervelden. Zij dienen op hun beurt weer als voedsel voor allerlei soorten watervogels. Inmiddels is het graafwerk voltooid en is er een vogelhut gebouwd. De aanplant van bosplantsoen, de aanleg van de palenrij die het rustgebied op het water markeert de aanleg van het onderwaterbos ondervinden nog enige vertraging. Dit werk wordt begin 2023 afgerond. Het inrichtingsplan is mede tot stand gekomen in samenwerking met de Vogelbeschermingswacht Noord-Veluwe. Hopelijk wordt dit een hele mooie vogelplek!

Infopaneel bij Groene kruispunt

De Coöperatie Gastvrije randmeren heeft leden van de NBW gevraagd tekst en fotomateriaal aan te leveren voor een informatiepaneel. In overleg met de KNNV en Natuur en Milieuzorg Putten is dit verzoek uitgewerkt. Daarbij is dankbaar gebruik gemaakt van de talenten van fotografen binnen de Vogelbeschermingswacht.

Haventje en zandwinning Noordeinde

In Noordeinde wordt gewerkt aan versterking van de dijk. Om vervoer van klei over de weg te beperken, wordt een vaargeul van beperkte omvang aangelegd. De vergunning die daarvoor door ons beoordeeld is heeft geen betrekking op een aanverwant lokaal plan om ook een visboothaventje aan te leggen. Het nog komende vergunningstraject daarvoor zal door de NBW kritisch gevolgd worden omdat volstrekt niet duidelijk is of en in welke mate het gebied daarmee elders ontlast zal gaan worden. De werkzaamheden voor de dijkversterking zijn naar verwachting medio maart gereed.

Veluwe

Zienswijze Herstelprogramma Bossen

Ruim 64.000 hectare, ofwel 65% van de Veluwe, bestaat uit bos. Daarmee is de Veluwe het grootste aaneengesloten bosgebied van Nederland. De Provincie Gelderland heeft een herstelprogramma opgezet. Het is een uitwerking van het Natura 2000-beheerplan en bevat een analyse van de oorzaken waardoor de instandhoudingsdoelen voor de bossen nog niet behaald kunnen worden en maatregelen die moeten leiden tot herstel van de bossen.

We zien goede ontwikkelingen in het herstelprogramma. Zo wordt houtoogst verboden in beschermde oude boshabitats. Ook moet ontbossing voor stuifzand- en heideherstel elders moet worden gecompenseerd met nieuwe aanplant. Nadeel is echter dat bosontwikkeling zo traag verloopt, dat van echte compensatie niet gesproken kan worden. Er zijn verder uitbreidingslocaties aangewezen voor boshabitats. Op zich allemaal goede ontwikkelingen die niet hadden plaatsgevonden zonder de ophef die in 2019 ontstond door de grootschalige boskap. Op diverse details uit het herstelprogramma hebben we opmerkingen geuit in een zienswijze die we aan de provincie hebben gestuurd.

Stadsidee 2022 Harderwijk Frisbee discgolf

De gemeente Harderwijk beheert de openbare ruimte volgens het motto “Samen kleuren we de stad” in de vorm van een wedstrijd. In 2022 werd de aanleg van een Frisbee parcours als het winnende idee beloond met een prijs van € 28.000.

In de lokale pers stelden de winnaars het terrein rond de oude Watertoren voor als plek waar het parcours zou moeten worden aangelegd. Het betreft hier het waterwin- gebied van Vitens dat tot het Natura 2000-gebied Veluwe behoort. Gezien de aanzienlijke mogelijkheid dat de grote recreatiedruk van de gemeentelijke voorzieningen zich met een dergelijke realisering naar het terrein van Vitens uitbreidt, was dit voor ons reden om in overleg te treden met Vitens. Na intern overleg werd ons van de zijde van Vitens medegedeeld dat als eigenaar en beheerder van het terrein hier geen toestemming voor wordt gegeven,

© De oude watertoren bij Harderwijk (foto: Tjalling van der Meer).

ook gezien het feit dat bescherming van natuurwaarden, waaronder flora en fauna, voor Vitens een belangrijk argument zijn tegen een frisbeebaai op hun terrein. Het Harderwijker Crescentpark lijkt een juistere plaats door de recreatieve functie voor jong en oud van dit park.

Integraal KindCentrum Nunspeet

Gemeente Nunspeet is voornemens de bouw van een Integraal Kind Centrum te faciliteren in het leefgebied van de Steenuil. De gemeente heeft daartoe met succes een concept-Ontheffingsbesluit in het kader van de Wet Natuurbescherming gekregen van de provincie. De NBW vindt de ontheffingsvoorwaarden te weinig concreet beschreven en heeft de provincie in een zienswijze namens het bestuur gevraagd om precisering van de Ontheffingsvoorwaarden.

Regionale Energietransitie (RES Noord-Veluwe)

Beroep Raad van State windturbines Harderwijk

De NBW ging in 2020 bij de Raad van State beroep in tegen het bestemmingsplan voor drie windturbines op het Harderwijker industrieterrein Lorentz. De realisering hiervan is één van de projecten in het kader van de Regionale Energie Strategie Noord-Veluwe. Een zitting bij de Raad van State zal naar verluidt deze zomer plaatsvinden.

Windmolens A28

Met betrekking tot voorgenomen plaatsing van 7 windturbines langs de A28 tussen Ermelo en Putten heeft, op verzoek van Provincie Gelderland, mondeling overleg plaatsgevonden met de NBW. Wij hebben in dat overleg onze standpunten herhaald. Wij verlangen met name een correcte toepassing van het Ornis 1% criterium. Onze vrees is het negatieve effect van het totaal aan turbines in de regio onvoldoende cumulatief beoordeeld wordt en bovendien ten onrechte getoetst wordt aan de (natuurlijke mortaliteit van) een bovenregionale populatieomvang. Het gevolg van zo'n werkwijze zou zijn dat effecten beneden de verlangde 1% blijven.

Overig

Verklaring van geen bezwaar vliegen met paramotor

Door de burgemeester van Harderwijk is op 13 december 2022 voor de duur van twee jaar opnieuw een verklaring van geen bezwaar verleend aan een inwoner voor het opstijgen en landen met een paramotor vanuit een perceel grasland met vier medegebruikers en daarnaast vooraf aangemelde gastparamotorvlieger(s). Wij hebben het besluit opgevraagd omdat het gebruik van dit soort luchtvaartuigen een grote rol speelt bij onder andere vogelverstoringen.

Om verstoringen te voorkomen zijn aan het besluit onder andere de voorschriften verbonden dat de Gedragscode voor recreatieve vliegers van de Koninklijke Nederlandse Vereniging voor Luchtvaart en wet- en regelgeving in acht dient te worden genomen. Daarnaast dat onder andere niet gevlogen wordt boven of in de nabijheid van de Natura 2000-gebieden Veluwerandmeren en Veluwe, het Natuur Netwerk Nederland (voordien Ecologische Hoofd Structuur) en de groenstrook tussen het Veluwemeer en het industriegebied Lorentz. Hoewel wij vertrouwen hebben op naleving van de voorschriften door paravliegers vragen wij eventuele overtredingen aan ons te melden met een nauwkeurige omschrijving dan wel eventueel het registratienummer van het luchtvaartuig via e-mail: tjalling.ellen@caiway.nl.

Handhaving kitesurfovertredingen

Kitesurfen is op de Veluwerandmeren alleen toegestaan bij Strand Horst en direct ten zuiden van Elburg. Sommige kitesurfers trekken zich daar niets van aan en gaan ook op veel andere plekken langs de kust te water, zoals de strandjes langs Stadsweiden te Harderwijk, Polsmaten en Hoge Bijssel. Met hun grote vliegers en de onvoorspelbare bewegingen verjagen ze talloze rustende en foeragerende watervogels, waarbij het verstorende effect vele malen groter is dan van windsurfers en boten. De werkgroep

© Paramotor met Brandganzen (foto: Tjalling van der Meer).

vraagt al jaren met wisselend succes om handhaving van het kitesurfverbod buiten de toegestane zones. Meldingen van kitesurfers buiten toegestaan gebied zien we dan ook graag nog steeds tegemoet via e-mail tjalling.ellen@caiway.nl. In dat kader besteedt de NBW ook nauwgezet aandacht aan de herhaalde pogingen van kitesurfers om kite-zones op met name het Wolderwijd uit te breiden.

De Natuurbeschermingswerkgroep

Jaarverslag Vogelbeschermingswacht 2022

Ledenbestand: totaal 190 (+10)

Leden: 166 (+3) - Huisgenootleden: 18 (+6) - Jeugdleden: 0 (-1) - Ereleden: 6 (+1)

Samenstelling bestuur:

Rooster van aftreden:

Louw den Besten : voorzitter	2014	2019	2024
Dik Bos : secretaris			2022 2027
Dik Bos : penningmeester		2019	2024
Rob Nijman : lid, 2 ^e voorzitter		2013	2018 2023
Frans Deuring : lid, 2 ^e penningmeester		2015	2020 2025
Henri Heussen : lid		2019	2024
2 ^e secretaris : vacant			

Anser:

* Redactie: Roel Pannekoek, Benno van den Hoek en Jan Nijendijk; 3 edities verschenen.

Bestuursvergaderingen:

* 9 februari, 25 mei en 27 oktober.

Lezingen:

* Vr. 14 januari: afgelast.

* Vr. 11 februari: Evert Ruiters – Determinatie van

vogelveren – 17 aanwezigen.

* Vr. 11 maart: Sijmen Hendriks – Turn the Tide vogels rond de Noordzee - 20 aanwezigen.

* Wo.13 april: Diverse – presentaties eigen leden na de jaarvergadering – 23 aanwezigen.

* Vr. 9 september: Jan van der Knokke – In vogelvlucht – 10 aanwezigen.

* Vr. 14 oktober: Ben van Bokhoven – Gevleugelde herinneringen – ca. 10 aanwezigen.

- * Vr. 11 november: Herman van der Hart – De vlucht van de Kraanvogel – ca. 45 aanwezigen.
- * Di. 22 november: Communicatie en sociaal gedrag bij vogels in samenwerking met het Science Café Harderwijk – ca. 100 aanwezigen.
- * Vr. 9 december: Werkgroep Grauwe Kiekendief – 17 aanwezigen.

Inventarisaties en soortenonderzoek:

- * Broedvogelinventaristie reseruaat Kleine Woldweg (Polder Oosterwolde), in opdracht van Staatsbosbeheer – coördinatie Benno van den Hoek.
- * Huiszwaluwnesten binnenstad Harderwijk; tellen bewoonde nesten – Chris Herzog, Jaap Schröder en Roel Pannekoek.
- * Huiszwaluwnesten, Oeverzwaluwen en Ooievaars in Elburg – Frank Westerink.
- * Oeverzwaluwnesten; tellen en beschermen kolonies – coördinatie Roel Pannekoek.
- * Gierzwaluwen; alternatieve huisvesting en inventarisatie bezetting bij woningrenovaties Ermelo/Harderwijk – Jaap Schröder.
- * Steen- en Kerkuilen; ophangen en controleren van nestkasten (incl. ringwerk) – diverse leden.
- * Waarnemingen – coördinatie Benno van den Hoek.
- * Fenologie – coördinatie Dik Bos.

Excursies:

- * Za. 15 januari – Kustvogelexcursie naar de pier van IJmuiden.
- * Za. 12 februari – Wintervogelexcursie in Flevoland en langs de randmeren (9 deelnemers).
- * Za. 5 maart – Voorjaarsexcursie Winterswijk (15 deelnemers).
- * Za. 23 april – Excursie met KNNV naar het Reevediep (15 deelnemers).
- * Za. 28 mei – Excursie naar De Blauwe Kamer en Wageningse Bovenpolder (11 deelnemers).
- * Za. 11 juni – Jubileumexcursie Marker Wadden (55 deelnemers).
- * Za. 18 juni – Fochteloërveen, Dwingelderveld en

Diependal (afgelast i.v.m. hitte).

- * Za. 3 september – Excursie langs IJsselwaterwaarden (11 deelnemers).
- * Za. 29 oktober – Nacht van de nacht door het Leuvenumse bos.

Overige activiteiten:

- * Za. 21 mei – Open dag in kader van 60-jarig bestaan in natuurtuin Harderwijk, in samenwerking met het team van de natuurtuin.
- * Za. 1 oktober – Birdwatch langs het Drontermeer (telpost Zomerdijk), coördinatie Benno van den Hoek (15 deelnemers).

Natuurbeschermingswerkgroep VBW:

- * De Natuurbeschermingswerkgroep (opgericht in 1992) bestaat uit totaal 5 leden. Sinds oktober 2021 betreft het geen gezamenlijke werkgroep meer met de KNNV NW-Veluwe.
- * Verslag activiteiten 2022, zie jaarverslag NBW.

Samenwerking diverse organisaties:

- * Wetlandwacht Veluwerandmeren voor Vogelbescherming Nederland. Deze functie wordt sinds 2022 vervuld door Geert Jan Prins.
- * Jaap Schröder is contactpersoon van de Gierzwaluwwerkgroep Nederland.
- * Onze vereniging werkt nauw samen met organisaties als Vogelbescherming Nederland, SOVON en Natuur- en Milieu Gelderland.

Toelichting:

De aangegeven ledenstand is berekend per 1 januari 2023. We konden in het afgelopen jaar een mooi aantal nieuwe leden verwelkomen. Sinds de coronacrisis heeft de natuur duidelijk meer belangstelling gekregen.

Vanwege zijn grote verdiensten voor de vereniging op meerdere fronten in de afgelopen ruim 16 jaar werd Benno van den Hoek tijdens de ledenvergadering van 13 april tot erelid benoemd.

© Zonsopgang boven reseruaat Kleine Woldweg, tijdens een inventarisatie-ronde op 30 april 2022 (foto: Henri Heussen).

Jaarverslag van de penningmeester 2022

Balans en exploitatie 2022

De vereniging heeft in het jaar 2021 een verlies geleden van € 2.721. Dit komt ongeveer overeen met de begroting. De drukkosten van de vernieuwde Anser zijn hoger dan in het verleden. Ook zijn de portokosten van de Anser en de tarieven van de sprekers op de lezingen en de bankkosten de laatste tijd flink gestegen. De jubileumkosten betreft voornamelijk uit het saldo tussen de kosten van de Markerwaddenexcursie en de eigen bijdrage van de deelnemers.

Dit bedrag is aanzienlijk lager dan begroot. De Natuurbeschermingswerkgroep werkt tegenwoordig niet meer samen met de KNNV waardoor de griffiekosten voor het gehele bedrag voor rekening komt van onze vereniging. Aan de inkomstenkant is door de aanwas van leden meer binnengekomen aan contributies en giften van leden dan is begroot.

BALANS PER 31-12-2022

ACTIVA	2021	2022	PASSIVA	2021	2022
	€	€		€	€
Bank	4.676,38	7.751,57	Eigen Vermogen	10.395,68	7.674,37
Zakelijke spaarrek.	5.615,43	0	Vooruitontv. contr.	52,50	35,00
Nog te ontvangen inventarisatievergoeding	500,00	0	Vooruitontv. gift		2,50
			Overige nog te bet. kosten:		
			Bankkosten	39,20	39,70
			Drukkosten Anser	304,43	
			Leges		
	10.791,81	7.751,57		10.791,81	7.751,57

EXPLOITATIE 2022

Uitgaven	2021	begroting 2022	2022	Inkomsten	2021	begroting 2022	2022
	€	€	€		€	€	€
Lezingen	942,30	1.400,00	1.793,92	Contributie van leden	2.823,50	2.850,00	3.046,00
Anser	1.617,88	2.250,00	2.851,79	Giften van leden	346,71	300,00	344,50
Lidmaatschappen	50,00	80,00	50,00	Legaat	5.000,00		
Voorlichting	142,12	150,00	195,24	Inventarisatie Beekhuizerz.	500,00		
Bestuurskosten/bankkosten	239,99	250,00	231,78	Retour leges Raad v. State	172,50		
Bankkosten			165,33				
Jubileumuitgaven	592,90	1.500,00	458,75				
Natuurbeschermingswerkgroep	0,00	275,00	365,00				
Exploitatieoverschot	5.257,52			Exploitatie tekort		2.755,00	2.721,31
	8.842,71	5.905,00	6.111,81		8.842,71	5.905,00	6.111,81

Begroting 2023

De begroting is als gevolg van bovenstaande oorzaken niet sluitend en geeft een flink tekort. Een tekort leidt op korte termijn niet tot problemen voor de vereniging omdat er nog voldoende reserve is. Het is uiteraard niet verstandig om meerdere jaren hogere uitgaven dan inkomsten te hebben.

Doorgaan op deze weg zal er toe leiden dat de vereniging binnen niet al te lange tijd geen reserve meer heeft. Het bestuur streeft ernaar om tot een sluitende begroting te komen. Zie hiervoor het voorstel tot contributieverhoging.

Begroting 2023

Kosten	rekening 2021	rekening 2022	begroting 2023	Opbrengsten	rekening 2021	rekening 2022	begroting 2023
	€	€	€		€	€	€
Lezingen	942,30	1.793,92	1.600,00	Contributies	2.823,50	3.046,00	3.200,00
Anser, druk + porto	1.617,88	2.851,79	2.800,00	Giften van leden	346,71	344,50	300,00
Lidmaatschappen	50,00	50	50,00	Legaat	5.000,00	0,00	0,00
Voorlichting	142,12	195,24	200,00	Vergoeding inventarisatie Beekhuizerz.	500,00	0,00	0,00
Bestuurskosten	239,99	165,33	150,00	Terugontvangen leges	172,50		0,00
Bankkosten		231,78	250,00				
Natuurbeschermingswerkgroep	0,00	365,00	365,00				
Jubileumuitgaven	592,90	458,75	0,00				
Exploitatieoverschot	5.257,52			Exploitatie tekort		2.721,31	1.915,00
	8.842,71	6.111,81	5.415,00		8.842,71	6.111,81	5.415,00

Voorstel contributieverhoging

Vanwege het begrotingstekort van de vereniging wordt voorgesteld de contributie met ingang van 2024 als volgt vast te stellen:

Leden	: € 25,00 (was € 17,50)
Huisgenootleden	: € 12,50 (was € 10,00)
Jeugdleden	: € 8,00 (was € 6,00)

Om tot een sluitende begroting te komen is deze verhoging van de contributie niet voldoende voor een sluitende begroting in 2024. Het bestuur doet dit jaar onderzoek naar mogelijkheden tot bezuiniging en het verhogen van de inkomsten.

Te denken valt aan beperkte vermindering van het aantal lezingen en/of het vragen van een vrijwillige bijdrage aan de bezoekers. Wellicht kan het aantal te drukken en verzenden van de Anser worden beperkt als meer leden en instanties kiezen voor een digitale versie.

We realiseren ons dat het na jaren van een gelijk gebleven contributie een flinke verhoging is. Maar helaas ontkomen we hier niet aan.

De penningmeester

Jaarverslag Natuurbeschermingswerkgroep 2022

Inleiding

In het afgelopen jaar was voor het eerste sinds decennia niet langer sprake van een gezamenlijke werkgroep van de Vogelbeschermingswacht en de KNNV, afdeling Noordwest Veluwe. Het bestuur van de KNNV veranderde namelijk van samenstelling en dat nieuwe bestuur kon zich niet langer vinden in de optie dat de Natuurbeschermingswerkgroep, onder voorwaarden en waar kansrijk, namens de besturen beroep in kan stellen bij Afdeling Bestuursrecht van de Raad van State. Het bestuur van de Vogelbeschermingswacht wil deze optie nadrukkelijk wel behouden voor de werkgroep zodat vanaf nu de toevoeging 'gezamenlijk' is komen te vervallen. Dat houdt ook in dat de werkgroep alleen nog zienswijzen en bezwaar- en beroepschriften kan indienen waar vogelleefgebieden in het geding zijn. Voor leefgebieden van andere dieren of specifieke vegetaties vervalt de zogenaamde ontvankelijkheid.

Dit keerpunt vormde ook aanleiding om in goed overleg met het bestuur van de Vogelbeschermingswacht de onderwerpen te beschrijven waarmee de werkgroep zich wel en niet bezighoudt. Verder zijn in datzelfde document de communicatiemomenten tussen de werkgroep en het bestuur alsmede de taken van elk van de werkgroepleden beschreven.

De werkgroep bestaat op dit moment uit Tjalling van der Meer, Mark Hoksberg, Kees Janszen, Erik Duvekot (secr.) en Jaap Schröder (voorz.). Gedurende enige tijd maakte ook Geert Jan Prins deel uit van de werkgroep. In de loop van het jaar besloot Geert Jan echter om zijn prioriteiten te verleggen. Als wetlandwacht van de noordelijke Veluwerandmeren zal hij de werkgroep wel van informatie blijven voorzien.

© Rustende watervogels op het Veluwemeer (foto: Benno van den Hoek).

In 2022 kwam de werkgroep twee maal fysiek bij elkaar: één keer ten huize van de secretaris en één keer te water in de vorm van een door Mark georganiseerde vaarexcursie op de randmeren. De werkgroepproducten kregen echter voornamelijk digitaal gestalte en passerden hierna in vogelvlucht de revue. Van de details bracht de werkgroep de leden van de Vogelbeschermingswacht op de hoogte via de vaste rubriek in de Anser. Meer details zijn te allen tijde opvraagbaar bij voorzitter en secretaris van de werkgroep.

Veluwe

De staat van instandhouding van Natura 2000 gebied Veluwe laat sterk te wensen over. Provincie Gelderland maakte analyses van de oorzaken en formuleerde recent maatregelen om het tij te keren. Bij de oorzaken spelen onder meer recreatiedruk, verzuring en kapbeleid een rol. De werkgroep heeft gebruik gemaakt van de mogelijkheid om haar zienswijze te geven op diverse concept-rapporten van de provincie. Daarbij is telkenmale gewezen op de verplichting tot behoud en spoedig herstel van de instandhoudingsdoelstellingen. Op lokaal niveau heeft de werkgroep overleg gevoerd met waterwinbedrijf Vitens en Hotel Van der Valk Harderwijk en met succes suggesties gedaan om de recreatiedruk op de Veluwe te verlagen.

Randmeren

Ook op de randmeren speelt recreatiedruk een grote rol. In dat kader heeft de werkgroep mondeling en schriftelijk overleg gehad met Vogelbescherming Nederland en gemeenten Zeewolde en Harderwijk over de wens van kitesurfers om meer kitezones in te richten.

Dat is ongewenst zolang op zijn minst zes kwalificerende vogelsoorten al vijf jaar op rij minimaal 50% onder hun instandhoudingsdoelstelling zitten. Behoud van rust en waterplanten zijn daarbij cruciaal. Vanuit dat perspectief heeft de werkgroep het bestuur geadviseerd vooralsnog terughoudend te reageren op het voorstel van de Stichting Maaien Waterplanten Randmeren om de Veluwerandmeren hier en daar verder te verdiepen in ruil voor de aanleg van rietmoeras.

Bebouwde omgeving en buitengebied

Ook niet-Natura 2000 gebieden vroegen in 2022 de aandacht van de werkgroep. Zo werd overleg gevoerd met de initiatiefnemers van het beoogde windpark Horst & Telgt en met de provincie als vergunner van dat plan. In dat kader werd ook een schriftelijke zienswijze gegeven. Daarin benadrukten wij hoe een correcte toetsing van negatieve effecten op vogels volgens ons dient te worden uitgevoerd. Dat zal ook de eis zijn tijdens de voorziene rechtszaak inzake het windpark Lorentz in Harderwijk. Verder werd met gemeente Harderwijk oriënterend gesproken over de mogelijkheid van toekomstige participatie in het kader van de nieuwe Omgevingswet. Leden uit Nunspeet werd geadviseerd op welke wijze waarborgen verkregen kunnen worden voor bescherming van het leefgebied van Steenuil. Woningcoöperatie Uwoon werd gewezen op de wettelijke eis geen renovatiewerk uit te voeren nabij broedende Gierzwaluwen.

Jaap Schröder

Wintervogelen in het Lauwersmeergebied

Za. 11 februari 2023

In het nog donkere duister vertrokken we met vier auto's vanaf de afgesproken carpoolplaatsen, goed ingepakt tegen de harde wind en beladen met kijkers, telescopen, statieven, fototoestellen, smartphones, de nodige proviand en ... gespannen verwachtingen. Onderweg passeerden we o.m. een Roekenkolonie, het Stadion van F.C. Heerenveen en talloze bedrijventerreinen, die tot 'verdozing' van het lege platteland van Friesland leiden. Tot grote vreugde werden bij het Lauwersmeer verwelkomd door een, jawel, rood-wit-blauwe vlag, nadat we onderweg al vele omgekeerde vlaggen, waarmee het platteland wordt gepavoiseerd, hadden waargenomen.

Onze eerste stop op de Strandweg bij Zoutkamp was goed voor een enkele soorten zoals de Grote zilverreiger, die net als wij, last had van de harde wind. Dat gold minder voor de dobberende Meerkoeten en Krakeenden. Een paar kilometer verder te voet naar de schuilhut bij het Jaap Deensgat, van waaruit we, lekker beschut, grote groepen Bergeenden, diverse Aalscholvers en onze eerste Blauwe kiekendief zien. Aldaar zien we ook een groep van 28 foeragerende Waterpiepers en een zo vrolijk zingende Rietgors. Het leek wel of hij de lente naar zich toe wilde zingen. In de lucht een groep Toendrarietganzen die verderop landden. Op een landtong zat een Zearend stil te zitten, niks geen

'vliegende deur', maar altijd een mooie waarneming. Een groep vrolijk dansende Putters deed ons uitgeleide. Op het pad terug naar de auto lag een grote braakbal vol veerschachten, gedetermineerd als daar gedropt door een Velduil. Een groep van circa 25 Wintertalingen suisde over en streek neer ergens achter een rietkraag, waaruit het geping van een paar Baardmannetjes klonk. Even verder bij de Vlinderbalg uitzien over het water weer een groep Bergeenden en een mannetje Non. Aan de andere zijde zaten op een kleine plas een vrouwtje Non en enkele vrouwtjes Kuifeend. En toen zagen we buitengewoon goed verscholen in de rietkraag een Roerdomp. Wat een

mimicry! Zonder kijker volstrekt onzichtbaar en als hij zijn hals naar boven strekte was hij ook met de kijker nauwelijks te ontwaren tussen het riet!

Vervolgens naar het haventje van Lauwersoog, dat drie Dodaarzen opleverde, een tiental Steenlopers, die op straat bij een visbedrijf rondscharrelden, een stel Scholeksters en enkele Kokmeeuwen, waarvan een aantal een bruine kop begonnen te krijgen. Na daar zoveel mogelijk uit de wind onze eerste boterhammen en koffie genuttigd te hebben het land in, waar we tussen Anjum en Lioessens grote groepen Brandganzen en Rotganzen zagen foerageren; naar schatting zeker meer dan duizend exemplaren. Dus...op zoek naar Roodhalsganzen. Na betrekkelijk korte tijd werd er een prachtig exemplaar gezien! Altijd merkwaardig dat deze kleurrijke vogel zo moeilijk tussen zijn zwart-witte (achter) neven te ontdekken is. Maar... het is gelukt en dat heeft ook nog een mooie foto opgeleverd. Verder kleinere groepen Kolganzen en Grauwe ganzen.

Vervolgens naar Paesens en Moddergat. In het dorpje verschool zich een Ransuil in een solitaire boom met dicht gebladerte. Daar de dijk over en de kwelder op, lopend over een laag geasfalteerd dijkje. Buit: twee Paarse strandlopers, een aantal Bonte strandlopers en Steenlopers; in de verte grote groepen Bergeenden, een mannetje Eidereend, enkele Pijlstaarten, een grote groep Wulpen en Tureluurs, 2 jagen de Blauwe kiekendieven en Veldleeuweriken. Teruglopend scharrelde een groep van ongeveer 20 Sneeuwgorzen tussen aangewaaid maaisel. Bij nadering van ons leverde dat even een vrolijke luchtshow van wit-grijs-bruin gedwarrel op. Van daaruit naar de Peazemerlannen op zoek naar Velduil. Tot onze verrassing werden er twee goed verscholen exemplaren gevonden tussen de begroeiing van de drassige kwelders. De camouflage van het verenkleed was perfect; maar de twee grote uilenogen verrieden hen. De volgende stop, de Zeedijk bij Blije, was weer een ijzig koud gebeuren en leverde ons helaas niet de gehoopte Ruigpootbuizerd op. Maar wel een Torenvalk, een Blauwe kiekendief, een Buizerd en een Slechtvalk. Ook mooi! Bovendien een groep van tientallen Goudplevieren in duikvlucht!

En toen vol verwachting naar het Eeltjesmeer bij Aldtsjerk waar zich een Steppekiekendief zou ophouden. Je rijdt dan door het open Friese land met kleine dorpjes, diverse met een op deze dag draaiende molen en je komt af en toe langs

© Roodhalsgans tussen de 'brandjes' en 'rotjes' (foto: Ria Hengeveld).

een idyllisch gelegen terpdorp met een middeleeuws kerkje met zadeldak. Maar goed, óp naar de Steppekiekendief...En laat die vogel er nog zijn! Laag vliegend op zoek naar prooi maakte hij (nou ja, het was een zij) af en toe een plotselinge zwenk, maar kwam even later prooiloos weer in beeld. De Steppekiekendief is nauwelijks van de Grauwe te onderscheiden, maar omdat alle Grauwe kiekendieven naar het warme Afrika zijn vertrokken (ik kon me dat in deze ijzige wind wel indenken) mag onze waarneming als onomstotelijk worden beschouwd.

Na deze kers op de al heerlijke taart namen we voldaan afscheid van elkaar en reden terug naar onze dierbare Noord-Veluwe.

Just Walter

Waargenomen vogelsoorten (66):

Grote zilverreiger, Meerkoet, Kokmeeuw, Kievit, Krakeend, Zwarte kraai, Aalscholver, Smient, Blauwe reiger, Bergeend, Zeearend, Waterpieper, Rietgors, Grauwe gans, Graspieper, Grote mantelmeeuw, Wintertaling, Toendrarietgans, Baardman, Blauwe kiekendief, Brilduiker, Putter, Nonnetje, Watersnip, Kuifeend, Kleine mantelmeeuw, Roerdomp, Steenloper, Torenvalk, Dodaars, Scholekster, Kauw, Zilvermeeuw, Buizerd, Rotgans, Brandgans, Kolgans, Stormmeeuw, Spreeuw, Roodhalsgans, Knobbelswaan, Ekster, Koolmees, Oeverpieper, Veldleeuwerik, Paarse strandloper, Pijlstaart, Bonte strandloper, Eider, Wulp, Tureluur, Zilverplevier, Sneeuwgorz, Merel, Ransuil, Turkse tortel, Houtduif, Pimpelmees, Winterkoning, Velduil, Slechtvalk, Goudplevier en Steppekiekendief.

© Lunchvogelen langs de waddendijk (foto: Dick Dooijewaard).

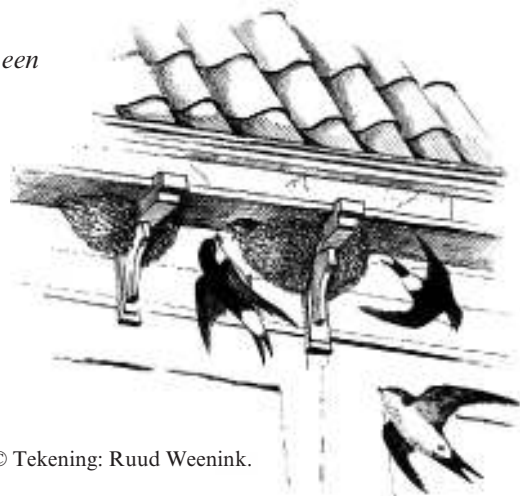

Huiszwaluwen binnenstad Harderwijk 2022

Het aantal nesten van Huiszwaluwen in de binnenstad van Harderwijk is al een aantal jaren stabiel. Stabiel laag welteverstaan. Het aantal broedende Huiszwaluwen schommelt tussen de 30 en 35 paren. Toch hoop ik elk voorjaar – tegen beter weten in – op een stijging van het aantal broedpaartjes. Het broedseizoen van 2022 verliep echter niet anders dan de voorgaande jaren. Na de telling van de eerste broedsels op de zonnige zondagmorgen van 26 juni kwam ik uit op 34 nesten.

Mijn telling startte op de binnenplaats van het appartementencomplex Muntplein. Vorig jaar constateerde ik op deze locatie een toename van nesten t.o.v. voorgaande jaren en die tendens werd in 2022 versterkt. Onder de hoge daklijsten met de vele uitbouwen telde ik 18 nesten. Vorig jaar al had ik het vermoeden dat er een verplaatsing van broedparen van de Blauwverversteeg – jarenlang de grootste concentratie van nesten – had plaatsgevonden naar het Muntplein. Dat vermoeden werd een kwartiertje later bevestigd toen ik me in de smalle Blauwverversteeg had geposteerd en met een toenemende stijve nek de rij nieuwe en oude nesten had geobserveerd op invliegende voedselaanvoerende zwaluwen. Een flink aantal van de oude nesten van voorgaande jaren bleek niet bezet en ik telde slechts 12 nesten waar een oudervogel invloog. By the way, in de tijd dat ik hier met een verrekijker om m'n nek naar boven sta te turen wek je de belangstelling van passanten. Mijn educatieve neigingen komen dan te pas om iets van de leefwijze van Huiszwaluwen te onderwijzen. Het verbaast me elke keer weer hoe weinig mensen enige vogelkennis hebben, zelfs van een algemene soort als de Huiszwaluw. Maar ja, ik zou weer geen zinnig woord kunnen zeggen over Wie is de Mol. Ieder z'n lol.

De overige paar nesten bevonden zich aan de zeezijde van het Blokhuis (2 expl.), een nest aan de Vijhestraat 24 en

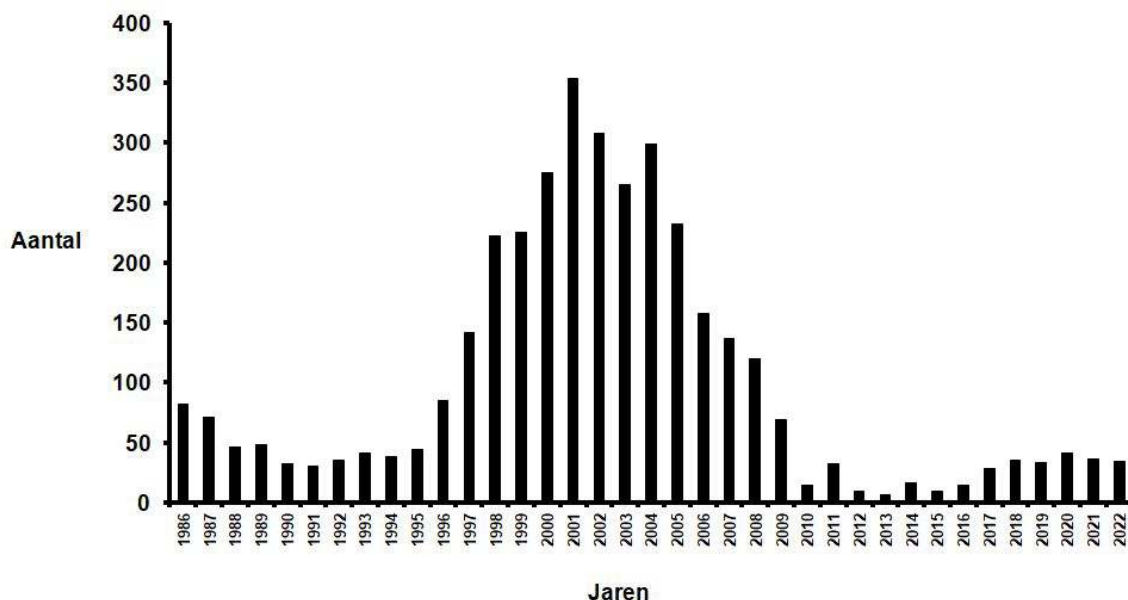

© Tekening: Ruud Weenink.

nog een verstopt nest op de hoek Vijhestraat/Bruggestraat. Bij mijn tweede telronde op 21 augustus telde ik 7 tweede broedsels. Bij de kolonie aan de Blauwverversteeg werd tijdens het waarnemen een dode pul uit het nest gekieperd. Geen emotie bij de ouderlijke woning. Naast de nesten in de binnenstad – feitelijk alleen maar in de Vijhestraat e.o. – tel ik de Huiszwaluwnesten onder de daklijsten van de villa De Drie Brinken aan de Horsterengweg in Ermelo. De eigenaar staat me toe om vanuit het omringende weiland de nesten te tellen, maar door de afstand tot de villa is het lastig een correcte observatie te doen wat betreft bewoonde nesten. Dus met een slag om de arm noteerde ik aan de rechterzijde van de villa 31 nesten en aan de linkerzijde 33 nesten. Het gebouw biedt door de hooggelegen daklijsten een ideale mogelijkheid voor Huiszwaluwen, maar het is opmerkelijk dat één pand tweemaal zoveel broedparen herbergt dan de hele Harderwijkse binnenstad.

Roel Pannekoek

Aantal broedparen Huiszwaluw Binnenstad Harderwijk 1986 - 2022

Nooit meer nestkasten voor Gierzwaluwen op het zuiden en westen!

Nederland is volop aan het isoleren. Daardoor gaan geschikte nestplaatsen voor Gierzwaluwen verloren. Particulieren en woningcorporaties compenseren dit met de plaatsing van nestkasten óp en ín gevels. Helaas hangen die kasten niet altijd op de juiste plekken. Al heel lang is bekend dat de plaatsing op zuidgevels uit den boze is. Het kan daar 's zomers namelijk veel warmer worden dan de lichaamstemperatuur van Gierzwaluwen (42 gr.C). Ook in ons deel van Europa verlaten jonge Gierzwaluwen tijdens hittegolven hun nest voortijdig en belanden dan op straat. Gierzwaluwen missen namelijk het vermogen om te voorvoelen welke nestplaatsen in de loop van de zomer te warm zullen worden. Ze kunnen dus funeste keuzes maken. Zoiets wordt wel een 'ecologische val' genoemd. Dat betekent dat de plek van een kast zorgvuldig gekozen moet worden.

Over de onveiligheid van nestkasten op het zuiden bestaan dus geen twijfels. Jos Hoekstra en Fred van der Lelie, twee enthousiaste Amersfoortse vogelaars, vroegen zich af of de plaatsing van inbouwkasten op het oosten en westen dan wel veilig is. Zij onderzochten dat in de zomer van 2020 in onbezette nestkasten met recorders die ieder half uur de temperatuur registreerden. Zo ontstond een interessante dataset waarvan de consequenties brede verspreiding verdienen. Ik heb ze geholpen met de statistische analyse en hun bevindingen bewerkt tot een artikel dat binnenkort in *Limosa* zal verschijnen (Hoekstra et al., 2023). Hier alvast een samenvatting.

Het was gedurende de zomer van 2020 zeer zonnig en af en toe zeer warm. Een ideale weerspiegeling van het weer dat ons en de Gierzwaluwen vanaf nu vermoedelijk vaker te wachten zal staan. Tijdens de meetperiode steeg de buitentemperatuur op negen dagen boven 30oC (maximum 35 gr.C). In de inbouwkast op het oosten was de temperatuur gedurende drie dagen meer dan 40 gr.C (maximum 45 gr.C). In de kast op het westen was dat gedurende tien dagen het geval (maximum 47 gr.C). Het verschil tussen de buitentemperatuur en de (hogere) temperaturen binnen de kasten bleek zeer sterk verband te houden met het aantal uren zon. Op onbewolkte dagen beliep dit verschil circa 10oC. Dit verschijnsel deed zich vooral voor bij kasten op het westen. Dat is begrijpelijk omdat dat soort kasten op het warmste deel van de dag bijna loodrecht door de dalende middagzon beschenen gaat worden. Dat jonge gierzwaluwen zich hierbij minder comfortabel voelen blijkt uit hun intensieve hijgen op hete dagen. Het onderzoek concludeert dat gierzwaluwkasten nog slechts op windrichtingen tussen noordwest en noordoost geplaatst moeten worden om broedsucces te verzekeren.

Jaap Schröder

Referentie:

* *Hoekstra, J., F. van der Lelie & J.J. Schröder, 2023. Temperatuur in inbouwnestkasten voor Gierzwaluwen. Limosa (in druk).*

© Foto: Jaap Schröder

Broedvogels in en rond Elburg in 2022

In het jaar 2022 zijn er weer een paar soorten broedvogels in en rondom Elburg met bijzondere belangstelling gevolgd. Van enkele vogelsoorten volg ik de ontwikkelingen al meer dan 30 jaar.

Huiszwaluwen

Allereerst de Huiszwaluw, die sinds 1992 gevolgd en geteld wordt. Daarbij wordt domweg gewoon het aantal hele nesten geteld, rond begin augustus. Deze manier van tellen geeft ook een betrouwbaar beeld van het aantal broedgevallen door de jaren heen, zo is de ervaring. Nesten die niet meer gebruikt worden verdwijnen tegenwoordig heel snel, misschien omdat de goede kwaliteit modder minder aanwezig is? Dit valt op omdat het aantal afdrucken van de oude nesten groter is dan het aantal hele nesten. De verhouding wordt de laatste jaren steeds minder goed.

Allereerst de nesten in de vesting, hier komt geen enkel nieuw nest bij. Enkele bestaande nesten waren gerepareerd, een enkel nest werd half opgebouwd maar werd niet afgemaakt. Het duurde wel een maand en half juni werd het bouwen gestopt. De meeste nesten zijn solitair, soms twee, de enige kolonie zit aan de Havenkade met 5 nesten. Dat is een heel ander verhaal dan in de jaren 60, toen zaten aan de pakhuizen aan de Ledige Stede meer dan 40 nesten en aan het pand van de Zeeman, in de steeg, meer dan 20 nesten. Aan vele andere panden zaten meer dan 10 nesten, er was toen modder genoeg. Vele onverharde wegen van leem waar dagenlang water in stond, net buiten de stad. Dus de zwaluwen vlogen veel sneller heen en weer dan nu en waar vind je tegenwoordig nog modder, want bijna alles is verhard.

De wijken die sinds 1992 geteld worden zijn: De vestingstad, Elburg west en Elburg Oosthoek 1. Het aantal nesten was in 2022 46 stuks, het laagste aantal ooit. In 2021 waren er 55 nesten. Het hoogste aantal was in 2006 met 142 nesten. De wijk Oosthoek 2, die sinds 2011 wordt geteld, had nu in 2022 17 nesten. In 2016 waren het nog 42 nesten. De Wijk De Pal wordt sinds 2008 geteld, het hoogste aantal hier in 2011 was 23 nesten en nu in 2022 slechts 5 nesten. Het totale beeld is er één van gestage achteruitgang.

Oeverzwaluwen

Eindigen we bij de Huiszwaluw in mineur de Oeverzwaluw is een heel ander verhaal. De kunstwand van ons, de SLE (Stichting Landschapselementen Elburg), doet het al jaren goed. Begin april was het weer een drukte van belang: in twee dagen vloog er een zwerm van 100 vogels rond. Dit had tot resultaat dat er 180 nesten werden gegraven, wat vergelijkbaar is met voorgaande jaren, variërend van 180 tot 198 stuks.

Er werd ook weer geringd door de VBW-leden Bennie van den Brink, Benjamin Muis en Benno van den Hoek.

© Huiszwaluw verzamelt specie voor het nest (foto: Benno van den Hoek).

Op een mooie avond in juni werden er ongeveer 130 vogels geringd, waarvan vijf vogels al eerder bleken te zijn geringd. De oudste vogel van de vijf was in 2019 geringd in onze dam.

De dam zelf kreeg afgelopen jaar weer een grote opknapping er werd een laag zand van een meter aan de bovenzijde opgebracht. Dit was noodzakelijk omdat de dam in de loop der jaren toch inzakt. Ook hebben we extra reserve leemzand opgeslagen, zodat we een aantal jaren vooruit kunnen.

Tot slot is het plateau voor de dam verhard omdat de begroeiing niet meer in de hand te houden was. Dit is gedaan met grote betontegels van 10 cm dik. Geen half werk dus en hiermee is een open aanvliegroute gegarandeerd voor de zwaluwen. De vogels moeten de nesten altijd kunnen aanvliegen. Vooral jonge vogels moeten vrij kunnen uitvliegen, komen ze begroeiing tegen dan zijn ze kansloos en voer voor allerhande rovers. Volgend jaar worden de begroeiing en de wilgen tegenover de dam weer gekapt. Oeverzwaluwen willen graag ruimte om zich heen.

Ooievaars

Allereerst de reeds bestaande Ooievaarsnesten. Hierin veranderde er nogal wat. Het nest aan de Stoopschaarweg, net buiten het zuidelijke deel van Elburg verdween vorig jaar vanwege een rotte nestpaal. De Ooievaars bouwden nu een nest bij de burens in een boom, maar er zijn geen jongen gezien. Het nest op het orgelmuseum in de binnenstad waaide er begin april af. Dat gaf de nodige overlast in de naastgelegen straat, waarbij een flink deel van het nest bovenop een geparkeerde auto viel... (zie foto volgende pagina). Op het herstelde nest is er later in het voorjaar nog een jong geboren, maar dat werd niet groot.

Er kwam een nieuw nest achter industrieterrein Kruismaten, aan het begin van de Stredam. Het resultaat daar was één uitgevlogen jong.

© Ooievaarsnest valt op auto naast het orgelmuseum (foto: De Stentor).

Ook het nest aan de Brede Gang, net buiten de binnenstad, was succesvol en hier vlogen twee jongen uit. Het nest aan het Bagijnendijkje, iets verderop, had één jong dat uitvloog. Ook net buiten de stadsgracht is het nieuwe nest in een wilg bij het zorgcentrum Feithenhof. Deze deed het beter, met twee uitgevlogen jongen.

De Ooievaars op het voormalige Agnietenklooster in de binnenstad doen het elk jaar bijzonder goed, en ook nu hadden ze weer succes met drie uitgevlogen jongen. Het nest achter het gemeentehuis in Oostendorp is weggehaald, omdat de paal verrot was. Dit leverde gevaar op en de eigenaar had geen interesse in een nieuw nest, zodat dit het laatste jaar was met twee uitgevlogen jongen. In totaal vlogen er in Elburg afgelopen jaar 9 jongen uit, wat verdeeld over 9 nesten een mager resultaat is. De SLE heeft nu nog één paalnest in onderhoud.

Roeken

Sinds 2021 worden ook de roekenkolonies geteld rondom Elburg. In 2021 en 2022 was het totaal aantal nesten gelijk 149 stuks. De grootste kolonie bij de begraafplaats Nuns peterweg had 118 nesten. Hier wordt al jaren geprobeerd de vogels te verjagen, maar dit lukt niet echt. Een deel is daar wel verdreven, maar ze zijn elders in en rond Elburg bezig zich te herkoloniseren.

Blaue reigers

Dan nog de reigerkolonie aan het begin van de Strekdam, op de buitenrand van industrieterrein Kruismaten. In 2021

zaten hier maar liefst 57 nesten en in 2022 55 nesten. Dit alles is geteld op verzoek van Sovon. Net buiten de rand van die kolonie bevindt zich nu ook een Ooievaarsnest, zoals hiervoor beschreven.

Vogelkijkhut Kamperdijk

De vogelkijkhut in het Rietveld, net ten noorden van Elburg, ontkwam helaas ook niet aan vandalisme. De houten buitenbekleding werd in de brand gestoken. Gelukkig is de rest van de hut van metaal gemaakt. Inmiddels is de buitenwand weer hersteld en een ingangsklaphek is geplaatst zodat het niet meer bereikbaar is voor scooters en dergelijke. Hopelijk zal dit vernielzuchtige jeugd weren. Een succesverhaal was het broedgeval van 2 Roerdompen op 30 meter afstand van de hut. De jongen waren duidelijk zichtbaar dus het was een hit. Dit had tot gevolg dat stromen vogelaars en fotografen uit het hele land kwamen kijken.

Inmiddels zijn we als SLE weer actief in het Rietveld, door wilgen die te hoog zijn geworden te kappen of af te zetten. Dit om het riet open te houden. Wat opvalt is dat het riet het bijzonder goed doet. Alle watergangen groeien steeds meer dicht tot ergernis van de fotografen. Maar ja, de natuur bepaalt hier wat er gebeurt. Het beleid van eigenaar Staatsbosbeheer richt zich hier ook vooral op de instandhouding van kwetsbare riet- en moerasvogels.

Frank Westerink

© Mede dankzij de vrijwilligers van de SLE staat de vogelkijkhut bij het Rietveld er weer netjes bij (foto: VisitOldebroek.nl).

In Memoriam Eef Lubbersen

In zijn appartement in de Luwte is op 20 december van vorig jaar ons lid Eef Lubbersen overleden in de leeftijd van bijna 92 jaar. Van die 92 jaar is hij bijna 60 jaar lid geweest van onze vereniging. Hij behoorde daarmee tot de veteranen van de VBW, de mannen die vanaf ongeveer de oprichting van de vereniging lid zijn.

Voor een terugblik op zijn vogelaarsactiviteiten interviewde de redactie hem in 2011, het jubileumjaar van ons 50-jarig bestaan. Daarbij vertelde Eef dat zijn schoolvriend Nuy van de Beek hem in het oprichtingsjaar lid had gemaakt. Na zijn werkzame leven bij de VAD troffen beiden elkaar weer en maakten er de gewoonte van om elke maandagmorgen samen op pad te gaan om vogels te kijken. Dat hebben ze 20 jaar volgehouden. Herinneringen die hem zijn bijgebleven waren de Korhoenders op de Paalberg en de Kemphanen bij Palmbos, nabij Telgt.

De redactie van Anser had in het verleden nog al eens te kampen met een gebrek aan kopij. Eef was jarenlang een vaste leverancier van door hem beleefde vogelervaringen die hij handgeschreven aanleverde met de rubriekstijl 'Vogelen op de vierkante meter'. Naar eigen zeggen hield hij al vanaf 1972 aantekeningen bij van vogelbelevissen en naar aanleiding van de oproep van de redactie leverde hij voor het zomernummer van 1989 zijn eerste anekdote aan, onder de titel 'Vogelen per spoor'. Het leek ons aardig om deze eerste bijdrage hieronder nogmaals te publiceren. Zijn vaste Anserrubriek heeft hij nog tot halverwege 2004 volgehouden en wij denken daar als redactie nog met plezier en waardering aan terug.

De redactie

Vogelen per spoor

In het maartnummer van Anser trof ik uw verzoek om kopij aan. In de loop van de jaren heb ik zo wat bijzonderheidjes genoteerd die ik bij mijn 'vogelen op de vierkante meter' tegenkwam. Meestal zijn het simpele voorvalletjes en zeker niet van een torenhoog ornithologisch belang.

't Was eind juni. Het grote geboortefeest in de vogelwereld is bijna over en zo nu en dan zie je nog iets van de 'schooltijd voor onervaren vogeljongen' die er op volgt. Op het NS-station Amersfoort zat zo'n onervaren mereljong op de rails langs het 1e perron. Het had maar één allesoverheersend doel voor ogen en dat was het gapende gele bekje gevuld te krijgen. Merelmoe zocht ijverig tussen de rails naar de kruimels van de welvaart om daarmee het bekje van haar onbeschaamd krijsende jong te vullen. De trein naderde en merelmoe vluchtte onder het uitstoten van luide alarmkreten voor het aanstormende monster dat mensen 'trein' noemen.

Het onervaren jong snapte er echter geen moer van en bleef op de rails zitten, krijsend om voer. Pogingen het kleine ding weg te jagen strandden aanvankelijk, maar op het aller-allerlaatste nippertje ging het er vandoor, de trein op een haar na missend.

Opgelucht stapte ik in en toen ik vanuit de trein naar beneden keek zat het er nog wat voddig uitziend jong op ongeveer drie meter naast de rail..... Juist ja, met de geelgerande bek open en waarschijnlijk krijsend om voer!

Eef Lubbersen

(Uit Anser nr. 3, juni 1989. Met originele en bijpassende tekening van Ruud Weenink)

© Tekening: Ruud Weenink.

De Oeverzwaluwen in onze regio in 2022

Ook in 2022 heb ik weer tijd besteed aan het monitoren en beschermen van Oeverzwaluwlocaties in onze regio. In tegenstelling tot voorgaande jaren betrof het in 2022 slechts een gering aantal locaties waar Oeverzwaluwen nestelden. De broedperiode is zonder problemen verlopen voor wat betreft conflicten tussen broedende vogels en bouw- of grondverzetwerkzaamheden. Elk broedseizoen zijn er wel kleine zanddepots die één of soms een paar jaar als broedplek functioneren, maar als gevolg van de afronding van een bouwproject weer verdwijnen.

De succesvolle locatie aan de Zeppelinstraat op bedrijventerrein Lorentz III (Harderwijk), waar in 2021 340 zwaluwenpaartjes hun nest hadden in een grote berg grond, bestond vorig jaar niet meer. Het gronddepot was weggegraven en de plek was weer een vlak bouwterrein. De lezers van Anser zullen de afgelopen jaren al wel eens een bezoek hebben gebracht aan het fraaie Crescentpark in de wijk Drielanden van Harderwijk en daar een kijkje hebben genomen bij de kunstwand voor Oeverzwaluwen. Sinds de aanleg is deze wand goed bezet, maar om een of andere reden was de belangstelling van de zwaluwen vorig jaar een stuk minder. Op 7 juni – dus ruimschoots na aanvang van het broedseizoen – telde ik 65 uitgegraven nestgangen. De wand bevat 108 gestopte nestgangen. Alle voorgaande jaren werden vrijwel alle gaten benut en ondanks een chronisch gebrek aan voor de zwaluwen geschikte broedplekken, is het me niet duidelijk waarom een flink deel van de kunstwand onbenut is gebleven. Wat zich wel vorig voorjaar voordeed waren de ongunstige weersomstandigheden tijdens de voorjaartrek.

Boerenzwaluw en Oeverzwaluw overwinteren ten zuiden van de Sahara en arriveerden in 2022 opvallend laat in hun broedgebied. De redenen hiervoor zijn vermoedelijk meervoudig. Doordat deze soorten veel zuidelijker overwinteren (in West, Centraal en zuidelijk Afrika) wordt de voorjaartrek beïnvloed door de weersomstandigheden op hun lange trekroute. Door stormen boven het noordwestelijke deel van Afrika midden maart werd er heel wat saharastof naar hogere luchtlagen getild en waren de trekomstandigheden ongunstig op een deel van het Afrikaanse traject. Maar ook in Zuid-Europa waren de omstandigheden in maart erg slecht, met koude periodes afgewisseld met dagen met (veel) neerslag en/of tegenwind. (info: Natuurpunt.be).

© Koloniebult bij de Noorderbreedte, Harderwijk (foto: Roel Pannekoek).

Een nog slechter resultaat constateerden we bij de Nunspeetse kunstwand aan de Oosteinderweg. Bij een bezoek begin juli zagen we nauwelijks vliegende Oeverzwaluwen en bijna alle gestopte gaten waren onberoerd. Pal voor de wand met een driehonderd gaten tierde het onkruid welig en kennelijk zagen de zwaluwen geen kans een makkelijke invliegroute te kiezen. Slechts 6 broedpijpen waren benut door de Oevers.

De gemeente Nunspeet beheert de wand en het is jammer dat achterstallig groenonderhoud resulteerde in een uiterst mager broedresultaat. Het broedseizoen van 2023 ziet er op het moment van schrijven m.b.t. deze wand aanmerkelijk beter uit. Na aandrang van (oud VBW'er) Dirk Verheij heeft de gemeente de lage wal met onkruid dit voorjaar gladgetrokken en zijn de broedpijpen opnieuw gestopt. Op 2 mei telde Dirk al 91 gegraven nesten.

© Vrijwilligers van de SLE onderhouden vanaf 2014 de betonnen Oeverzwaluwwand bij de Elburgse waterzuivering, aan het Drontermeer (foto: SLE).

Noorderbreedte is de straatnaam in bedrijventerrein Tonsel, aan de zuidzijde van Harderwijk met voornamelijk automotieve bedrijven. Net naast het spoor lag een gronddepot waar medelid Michiel de Vries in 2021 een zwerm Oeverzwaluwen opmerkte. De eigenaar/beheerder van het gronddepot heb ik dat jaar niet kunnen achterhalen, dus om verstoring of ondoordacht gegraveerd aan de bult te voorkomen zelf maar het initiatief genomen de zijde van de broedwand af te linden, met toevoeging van een infobordje. Vorig jaar was de situatie nog onveranderd, dus opnieuw dezelfde actie uitgevoerd. Het broedresultaat was 30 succesvolle nesten. Vorig jaar herfst is het gronddepot weggegraven. Zoals zo vaak zijn locaties geschikt voor Oeverzwaluwen slechts een kort bestaan beschoren.

Op het bedrijventerrein Lorentz III verrijst al een aantal jaren het ene nieuw bedrijf na het andere. Dat betekent een voortdurend grondverzet en het ontstaan van vaak tijdelijke gronddepots. Zaak om regelmatig per fiets het terrein te verkennen om vast te stellen waar de plotseling opduikende Oevers het bouwland Nederland lastig kunnen maken.

Pestvogel

Heb je afgelopen winter nog een Pestvogel gezien? De kans was klein, volgens de berichten. Ze komen sowieso niet zo vaak meer naar Nederland. Het maakte de winter nog kleurlozer dan die al was door de grauwe luchten en grijze regendagen.

Eindelijk gaat de wind liggen en breekt de zon door. Ik pak mijn camera en spring op de fiets. Zo, nu ga ik eerst op zoek naar iets leuks. De krokussen steken hun kopjes al boven het maaiveld uit, maar de insecten zijn nog in winterslaap. De knoppen aan de takken beloven veel goeds. Maar verder hoor en zie ik nog niet veel. Geen vogel te bekennen. Het is stil in het bos.

Via het zand fiets ik terug. Een eenzaam krentenboompje staat in bloei. Prachtige witte bloemetjes. Ik fiets er weemoedig langs en heb er weinig oog voor. Ik ben er nog niet voorbij of ik hoor tie-tie-ta tie-tie-ta. Ik stop abrupt. Ik hoor een Koolmees. Waar zit de Koolmees? Tie-tie-ta. Tie-tie-ta. In het krentenboompje. Ja, dat wordt een kleurig plaatje. Ik fleur helemaal op. Een geel met zwarte Koolmees tussen de witte krentenbloesem. Prachtig! Ik parkeer mijn fiets en pak snel mijn camera uit de tas. Ik speur de takken af en wacht op een geluidje. Van boven naar beneden en van links naar rechts. Ik zie geen vogel. Ik hoor geen vogel. Ik loop een rondje om de boom. Niets. Na een kwartier geef ik het op. Ik loop naar mijn fiets, ruim mijn camera op. Ik stap op en ik hoor uit de krentenboom: 'Na-na-nah'.

Anne-Marie Klaassen

Aan de Bellstraat t.h.v. firma Ploeger lag in de berm een plompverloren hoop zwarte grond. Een zwerm zwaluwen had inmiddels bezit genomen van het depot en ik telde 65 nestgaten. Blijkbaar onderkende ook een medewerker van Ploeger het risico van vergraving, want een grote plaat triplex met het opschrift 'Let op nesten' sierde de bult. Zwarte grond is binnen een ommezien begroeid met onkruid, voornamelijk Melde. Naderhand moest ik de meeste vlieggaten weer vrij toegankelijk maken door het wegsnoeien van een overdaad aan onkruid. Na het broedseizoen is het kleine depot rap verdwenen.

De derde kunstwand in onze regio is die achter de waterzuivering in Elburg. Hier houdt Frank Westerink het wel en wee van de Oeverzwaluwen in de gaten en hij telde in het broedseizoen van 2022 180 bezette nestpijpen.

Op het moment van verschijning van deze Anser zijn alle bekende plekken alweer in trek en wemelt het van de nestbouwende paartjes. Een beeld waar je blij van wordt.

Roel Pannekoek

© Koolmees of Pestvogel...? (foto: Rini Lamboo).

Jaaroverzicht zeldzame vogels in onze regio in 2022

© IJdsduiker bij Nijkerk (foto: Jaap Denee).

Het jaar 2022; het jaar waar we afscheid leken te nemen van Covid en hoopten op weer wat meer rustiger tijden. Helaas bleek dat anders; met een oorlog, inflatie, stroomkosten naar recordhoogten, boerenprotesten en andere crises was er iedere dag weer genoeg te melden op het nieuws. Gelukkig was er voor ons vogelaars ook weer genoeg te melden!

Er konden dit jaar weer drie nieuwe soorten aan de totale regiolijs worden toegevoegd, waarvan één zelfs een nieuwe soort voor Nederland was. Drukte alom dus! De nieuwe soorten waren Humes bladkoning, Dwergooruil en (de nieuwe Nederlandse soort) Italiaanse mus. Hierover kunnen jullie straks meer lezen. In totaal zijn er 261 soorten gemeld via de website vbwnoordveluwe.waarneming.nl, tegenover 260 in 2021. Van die 261 soorten waren er 79 zeldzaam of zeer zeldzaam.

Er werden enkele **Rotgans** gevonden, zowel aan het begin als aan het eind van het jaar. De **Roodhalsgans** werd ook dit jaar meermalen gevonden. In de Polder Oosterwolde (POW), de Arnhemheer en langs de IJssel werden ze gezien en waren qua aantallen ook 'algemener' dan de Rotgans. Al werden er ook meerdere gezien met plastic ringetjes, dus blijven opletten wanneer je er eentje ziet. De **Sneeuwgans** is ook nog steeds van de partij. Met alleen in de maand mei geen waarneming ervan zou je je toch bijna afvragen of het wel een individu van wilde origine is. Met maar enkele waarnemingen van **Kleine rietgans**, vooral te vinden tussen de Kolgans, is ook deze soort een zeldzamere verschijning dan de Roodhalsgans. Aan het begin van het jaar werd er een **Dwerggans** gevonden nabij Polsmaten te Nunspeet. Eind september werd er ook een gevonden in de Arnhemheer. Een paar weken later werd er weer een gevonden in dezelfde omgeving, alleen bleek deze een plastic ring te dragen (wat bij de andere vogel niet gezien kon worden).

Witoogenden werden weer regelmatig gevonden. Zowel in het voorjaar als de zomer een enkeling. De beste periode is echter okt./nov. In deze maanden loont het om de grote plakken duikeenden te scannen. Zowel bij het Harderbroek als bij het Veluwemeer werden er meerdere gevonden. In de eerste dagen van 2022 was er nog een **Kleine topper** aanwezig op het Veluwemeer. Op 22 oktober werd er op het Veluwemeer een mannetje **Eider** gevonden. De volgende dag was deze niet meer aanwezig, maar werd er wel vanaf hetzelfde punt een vijftal druk foeragerende vrouwtjes gevonden. Dit vijftal was een dag later ook nog aanwezig.

Grote zee-eenden werden er ook genoeg gezien. In de winter (zowel aan het begin als aan het einde van het jaar) waren er enkele op verschillende randmeren aanwezig. In april werd er een zevental gevonden bij het Nijkerkernauw dat een week aanwezig was op deze plek. Bij het groepje van zeven Grote zee-eenden was ook korte tijd een groepje van vier

Zwarte zee-eenden aanwezig. Dat het een goed jaar was voor eenden die vooral van zout water houden moge inmiddels wel duidelijk zijn. Een **IJseend** kon dan ook dit jaar niet ontbreken. In december werd er tweemaal een IJseend gevonden, op het Wolderwijd en op het Veluwemeer werd er een gevonden. De **Middelste zaagbek**, duidelijk de 'algemeenste' zoutwatereend in onze regio, werd in 10 verschillende vijf km-hokken gevonden, met een groepje van zes in het Vossemeer en een groep van elf bij het Nijkerkernauw als hoogste aantallen.

Aan de oostelijke kant van de regio werden op enkele plekken **Patrijzen** gevonden. Bij de Hoenwaard nabij Hattem werd de enige **Kwartelkoning** van dit jaar gehoord. Dit is het eerste geval sinds een zingende vogel in 2019 in het Reevediep bij Kampen. Ondertussen is dit dus een echt zeldzame soort te noemen.

Er werden enkele zingende **Porseleinhoentjes** gevonden in de verschillende moerasgebieden die onze regio rijk is. Ook waren ze op verschillende plekken leuk te zien. De gebieden met de beste kans op deze soort zijn toch wel het Reevediep en Delta Schuitenbeek.

© Eiders op het Veluwemeer (foto: Chris Spijkerboer).

zelfs een paar keer zien. Een paar dagen later, op 28 mei, werden er twee gehoord in polder Arkemheen. Tijdens de voor- en najaarstrek werden er weer regelmatig overtrekkende **Kraanvogels** gezien. De grootste groep was op 8 maart, toen 60 vogels boven Wilp (nabij Twello) gezien werden. Begin december werd er een **Kuifduiker** gevonden op het Wolderwijd. Op 13 april werd de eerste **Steltkluit** gezien bij het Reevediep. Snel zat hier een paartje en werd er zelfs een nest met eieren waargenomen. Helaas is het nest toch verdwenen en zijn de Steltkluten op 29 mei er voor het laatst gezien. Eind april zaten er ook enkele dagen twee bij polder Arkemheen.

In september zaten er tot 10 **Rosse grutto's** in het Harderbroek. In datzelfde Harderbroek zat een groepje van 15 **Krombekstrandlopers**. Buiten dit groepje werden er ook nog enkele losse en kleine groepjes gevonden in het voor- en najaar. Ook leuk was een zestal **Steenlopers**, die begin september in het gebied verbleven. In polder Arkemheen werd in het voorjaar een tweetal **Temminck's strandlopers** gevonden, paar dagen later zat er 1 in het Reevediep en in het plasdras langs de Kleine Woldweg. Eind mei werd er een **Drieteenstrandloper** gevonden in het Reevediep. Eind september/begin oktober zat er eentje in het Harderbroek. Eind augustus was er een **Grauwe franjepoot** in het Harderbroek, een soort die inmiddels bijna ieder jaar wel een keer gevonden wordt in onze regio. De laatste steltloper in dit verslag was helaas alleen voor de waarnemer zelf weggelegd; een **Rosse franjepoot** was op 26 september kortstondig aanwezig in het Harderbroek.

Een **Drieteenmeeuw** in de regio, dat gebeurt maar amper! Toch is er eentje gezien op 18 november boven de IJssel, ten hoogte van de Bentinkswellen bij Zalk. De laatste keer dat deze soort bij ons gezien werd was op 8 januari 2012. In dat jaar konden we zelfs nog op verschillende plekken Kuifleeuweriken in ons land zien, zo lang geleden is dat dus. Van **Noordse stern** werd slechts één waarneming gedaan, begin mei in het Reevediep. Op verschillende plekken werden in het voorjaar en de zomer **Witwangsterns** gezien. Helaas ging het steeds om kortstondige verblijven van deze sierlijke moerasstern. Ze werden o.a. op doortrek gezien langs het Nuldernauw en bij het Veluwemeer. Bij het Reevediep zat een drietal twee dagen ter plaatse. Duikers zijn voor veel vogelaars geliefde vogels om te zien langs de kust. Gelukkig wordt er bij ons jaarlijks ook wel een vogel gevonden uit deze kleine familie. Ook dit jaar lukte het. Op 13 november werd een **IJsduiker** gevonden bij het Nijkerkernauw, deze was tot 17 december aanwezig. De vogel zat toen nog in een wak in een verder bevroren meer. Een waarnemer zag de vogel opvliegen en wegtrekken in westelijke richting. Één waarnemer had het geluk om tijdens het bekijken van de IJsduiker een voorbijvliegende **Roodkeelduiker** te treffen!

Zwarte ooievaars werden weer genoeg gezien. In het voorjaar werden er enkele gezien, vooral overvliegend. Vanaf 12 juli werden de eerste vogels weer gezien die hun broedgebied

hadden verlaten, met de laatste waarneming op 15 september. Op 21 mei werd er bij de Lorentzhaven door twee vogelaars een **Jan van Gent** gezien. De tweede waarnemer zag de vogel in zuidwestelijk richting wegtrekken. Alles kan overal blijkt ook nu weer. Begin mei werd een tweetal **Zwarte ibissen** gezien in het Reevediep. Een paar weken later was er ook eentje te zien in polder Arkemheen en in het najaar zat er een bij de Korte Waarden bij Elburg. Vanaf 20 mei was er weer een **Woudaap** ter plaatse bij het Nijkerkernauw. Uiteindelijk heeft dit mannetje met behulp van z'n prachtige 'gezang' een vrouwtje weten te versieren en samen hebben ze voor nageslacht gezorgd! Met een populatie van enkele tientallen territoria in Nederland best een unicum te noemen dus! Buiten dit geval is er ook nog een vogel bij het Drontermeer gehoord, wie weet volgen er nog meer komend jaar!

Van de **Kwak** zijn twee waarnemingen. Eentje was een nachtelijke waarneming in maart bij Elburg, de ander een langsvliegende vogel bij het Vossemeer. **Koereigers** doen het nog steeds uitermate goed bij ons. In 2022 zijn ze in maar liefst 12 vijf km-hokken gezien, het hoogste aantal bedroeg maar liefst 16 stuks!

De zomer stond landelijk gezien in het teken van een flinke influx van **Slangenarend**, met tot 6 vogels bij elkaar op de Hoge Veluwe en 5 in het Fochteloërveen. Onze regio heeft ook een klein puntje hiervan meegekregen met een vogel bij de Asselse heide, Noorderheide en op het schietterrein bij 't Harde. In het voorjaar werd op zowel 12 als 13 april een langsvliegende **Steppekiekendief** gezien, in het najaar werd er ook eentje bij Nijkerk opgepikt.

© Steppekiekendief boven randmeerpolder (foto: Benno van den Hoek).

Grauwe kiekendief deed het iets beter met 5 of 6 verschillende exemplaren in totaal. **Ruigpootbuizerds** lijken de laatste jaren steeds schaarser te worden in onze regio; slechts 3 zekere waarnemingen kwamen binnen, meest vanuit de oostelijke regiorand.

In 2022 was er sprake van een kleine influx van **Dwergooruilen**. In totaal zijn er drie verschillende exemplaren gevonden in Nederland. Zoals wel vaker met deze soort, zijn ze alle drie per toeval ontdekt door

buurtbewoners die nachtenlang gestoord werden door een vreemd geluid en na het wereldkundig maken via bijvoorbeeld Facebook werden ze ook nog eens nachtenlang gestoord door verdwaalde en wachtende vogelaars. Het toeval wil dat de vogels korte tijd alle drie tegelijkertijd in Nederland waren. Onze regio had het geluk om er eerst eentje in de buurt te hebben. In Lelystad dook er op 17 mei eentje op. Vanaf 23 mei was het dan toch echt raak. Een zingende vogel was opgemerkt in het buitengebied van Elspeet, en op 29 mei kon ie echt wereldkundig gemaakt worden. Dit uiltje had het er goed naar z'n zin. De laatste waarneming was op 14 juni en was daarmee de langst verblijvende vogel van de drie. Bezoekers van deze vogel konden ook nog genieten van o.a. Steenuil, Kerkuil en Nachtzwaluw. Dit was de eerste voor onze regio en de derde voor de provincie Gelderland.

Op 13 april werd er een **Hop** gevonden op de Ermelosche heide. Enkele dagen later werd er ook eentje gevonden bij de Zalkerwaard, een derde vogel werd 20 mei eenmalig gezien nabij het Wisselsche veen. Tussen eind mei en eind juni werd er driemaal een overvliegende **Bijeneter** opgemerkt op verschillende plekken. **Draaihalzen** gaan langzamerhand vooruit in Nederland, zo ook bij ons. Op meerdere plekken op heidevelden, zandverstuivingen en andere geschikte biotopen zijn er tussen half april en eind juli territoriale vogels gevonden. Ook tijdens de najaarstrek in september zijn er een paar aangetroffen op verschillende plekken. Vanaf 26 mei tot 31 mei was er een vrouwtje **Roodpootvalk** aanwezig op het Uddelse buurtveld. Deze was fanatiek aan het jagen in gezelschap van enkele Torenavalken en trok veel bekijks van (fotograferende) vogelaars. Op 8 december werd een **Bonte kraai** gevonden in het net zo weinig bevoegde als bejubelde gehuchtje genaamd Trutjeshoek (nabij Zuideinde). Het is helaas bij deze enige waarneming gebleven. Het laatste twitchbare geval van deze

© Draaihalz; doortrekker én broedvogel in de regio (foto: Jaap Denee).

soort was ook alweer in 2019. Een enkele roepende **Pestvogel** bij Tongeren (eind oktober) bleek helaas geen voorbode van een invasie deze winter. En dan de **Buidelmees**. Van dit fraaie zangvogeltje werden er enkele gevonden in het najaar en de winter, waaronder een tweetal bij het Nijkerkernauw. Helaas doen ze het als broedvogel erg slecht in ons land. Een **Strandleeuwerik** werd begin mei overvliegend gezien bij landgoed Roggebotstaete bij Dronten.

Op 13 november 2021 kwam er een vrij zekere melding binnen van een **Humes bladkoning** bij een moestuin in Elburg. Dezelfde waarnemer zag het vogeltje op 22 januari nogmaals en kon de determinatie sluitend maken. Dit is een nieuwe soort voor de regio, waar deze waarnemer geen onbekende in is. Helaas voor andere vogelaars werd deze phylloscopus niet meer teruggevonden. Wie weet krijgen we een hernieuwde kans van deze langzaam iets algemener wordende overwintelaar. We hebben inmiddels jaarlijks verspreid over Nederland toch 1-3 overwintelaars van deze ietwat valere Bladkoning. Over **Bladkoning** gesproken: deze werd ook enkele malen gehoord, iets minder vaak gezien

© De (waarschijnlijke) Italiaanse mus scharrelt in een Garderens plantsoen nestmateriaal bij elkaar (foto: Jaap Denee).

(zoals wel vaker met deze soort) en eenmaal gevangen en voorzien van een mooi ringetje. De beste omgeving om ze te vinden blijft toch wel rondom de randmeren. **Siberische tjiftjaf** is ook niet meer zo zeldzaam als dat de soort ooit was. Met in totaal zo'n 5 a 6 gevallen was het een goed jaar voor deze soort. Een vogelsoort die landelijk gezien ook wat vaker gevonden wordt is de **Iberische tjiftjaf**. Deze soort was al wel eens eerder vastgesteld in onze regio, maar was nooit twitchbaar. Daar is nu verandering in gekomen. Op 8 mei werd er een zingend mannetje gevonden in het Hulkesteinsse bos. Sowieso is dit bos een goede plek voor zeldzame phyllo's met eerdere waarnemingen van Pallas' boszanger, Bladkoning en Siberische tjiftjaf. Dit zingende mannetje Iberische tjif was de gehele verdere meimaand te horen, met de laatste waarneming op 18 juni. Genoeg tijd dus voor iedere vogelaar die niet genoeg kan krijgen van deze zuidelijke tegenhanger van onze Tjiftjaf. Deze vogel heeft zelfs een vrouwtje weten te versieren en daar zijn vier jongen uit voortgekomen. Het is alleen niet vastgesteld of het vrouwtje een Iberische óf een gewone Tjiftjaf betreft.

De jaarlijkse zoektocht naar **Waterrietzanger** was wederom geslaagd bij de vaste stek in Polder Arkemheen. Al het zesde jaar op rij had dezelfde waarnemer daar succes. Op 3 augustus was het raak en 11 dagen later vond deze zelfde vogelaar er weer twee in het zelfde stuk riet. Op 16 augustus was de laatste waarneming. In de inmiddels bekende bossen bij Hoog Soeren werden ook dit jaar weer enkele **Kortsnavelboomkruipers** baltsend waargenomen. Op 15 april ging er een grote schok door vogelend Nederland. Een waarnemer uit het dorpje Garderen had een waarneming gedeeld met een foto waar heel duidelijk een **Italiaanse mus** op stond. Dit Italiaanse mannetje had het aangepapt met een vrouwtje Huismus en was al druk met een huisje vinden voor z'n nieuwe scharrel. In eerste instantie werd de waarneming zo goed als mogelijk stilgehouden om de rust tijdens de Paasdagen nog een beetje te behouden. Na een paar dagen ging dit embargo eraf en kon iedereen ervan genieten. De laatste waarneming is gedaan op 17 juni. In deze twee maanden is de vogel 958 keer ingevoerd. Op een gegeven moment is er ook gezien dat uit het interraciale koppeltje meerdere jongen zijn gekomen, wat het verhaal nog mooier maakt. Nieuwe soort voor Nederland en direct laat ie wat nageslacht achter. Om te achterhalen of de vogel een echte Italiaanse mus is of wellicht een recente hybride tussen Spaanse mus en Huismus is de vogel gevangen. Hij is geringd en er is een veertje en wat bloed bij hem afgenomen. Dit is gedaan voor een Europees onderzoek.

Zeldzame piepers waren dit jaar best zeldzaam. Met in totaal twee **Grote piepers**, een **Duinpieper** en twee **Roodkeelpiepers** was dit ongeveer hetzelfde aantal als in 2021. Wellicht dat het meespeelt dat er minder wordt getrekteld in onze regio dan een aantal jaren geleden. Van **Oeverpieper** zijn er ook enkelen gevonden. Langs een dijkje in het Vossemeer zaten er 1-3 exemplaren in januari/

februari. In maart was er een vogel aanwezig in Polder Arkemheen.

Niet ver van de eerdergenoemde Iberische tjiftjaf zat tussen 29 en 31 mei een onvolwassen mannetje **Roodmus** te zingen, deze liet zich goed zien en horen. Van **Frater** werd alleen een groepje van drie vogels gezien bij de Welsumerwaarden. Eind september werden er enkele **Grote kruisbekken** gevonden op de Waddeneilanden. Was dit de start voor een influx? Hier kwamen we snel genoeg achter. De eerste Grote kruisbek in de regio werd op 2 oktober waargenomen bij de Gortelsche berg. Een paar dagen later was er een groepje bij de Haelbergheide bij Epe. Een week na de eerste waarneming werd er een groepje gevonden bij de Noorderheide, Elspeet. In eerste instantie een vijftal, dit groeide in de loop der tijd aan tot een groep van 23 vogels en was daar tot het eind van 2022 aanwezig. Ook minder natuurbeminnende mensen wisten deze Grote kruisbekken te vinden. Er werden enkele dode vogels gevonden, gevangen met lijmstokken. Deze gruwelijke daden vinden dus nog steeds plaats op de Veluwe. Naast deze plek, waar vele vogelaars en fotografen kwamen kijken naar de Grote kruisbekken, werden ze op nog meer plekken gehoord en ook gezien. Vooral heidevelden met verspreid Grove dennen en wat Berken schijnen favoriet te zijn. Naast deze boomsoorten is de aanwezigheid van een vennetje een pre. In totaal zijn er in 13 vijf km-hokken waarnemingen gedaan van deze forse en intrigerende kruisbeksoort.

Begin januari werd er een zingende **Europese kanarie** gevonden bij een braakliggend veldje nabij Ermelo. Deze was een ruime week aanwezig. Van **IJsgors** kwam in het najaar slechts één waarneming binnen, overtrekkend bij Nekkeveld (Arkemheen).

Een **Dwerggors** werd op 19 februari gezien bij Landgoed Welna. Op 8 oktober zat er eentje in de netten van de ringplek langs de Korte waarden bij Elburg.

Wolbert Hermus

© Grote kruisbekken (vrouw links, mannen rechts) bij Elspeet (foto: Edwin Beijeman).

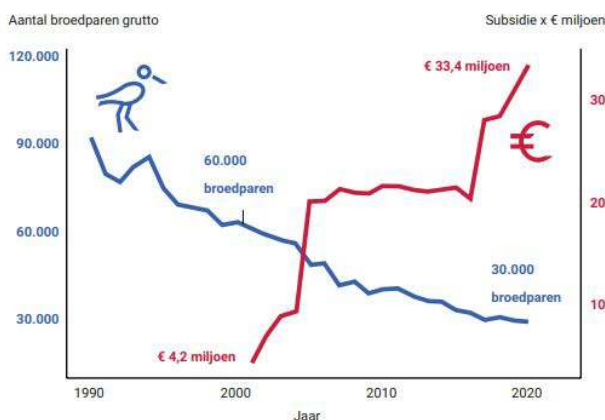

Weidevogelbeheer faalt nog te vaak

Het aantal weidevogels neemt nog steeds af. De ineenstorting van de Gruttopopulatie, welke soort voor 80% op Nederland is aangewezen als broedgebied, staat daarbij symbool (Gerritsen 2021). De stand daalde van circa 60.000 broedparen in 2001 naar circa 30.000 broedparen in 2020. In reactie daarop verscheen in 2020 het Aanvalsplan Grutto (Winsemius & Crone 2020). Volgens dat plan zouden bij een juiste aanpak weer 40.000-50.000 paren in Nederland kunnen broeden. Die aanpak bestaat uit vernatting, uit het uitstel van veldwerkzaamheden tot ver in juni, en uit verlaging van de bemesting en de veedichtheid. Tegenover de onvermijdelijke derving van de gras- en melkopbrengst als gevolg daarvan, zou volgens de opstellers van het Aanvalsplan Grutto een veel hogere financiële vergoeding moeten staan dan thans het geval is.

Weggegooid geld?

De Algemene Rekenkamer oordeelde in 2021 dat de subsidies voor weidevogelbescherming tot dan toe slecht besteed geld zijn (Rekenkamer 2021). De totale kosten stegen tussen 2001 en 2020 van 4 miljoen naar 33 miljoen terwijl het aantal broedparen van de Grutto halverde (Figuur 1). De euro's worden volgens de Rekenkamer teveel uitgegeven aan kansarme gebieden en tot overmaat van ramp aan weinig effectieve maatregelenpakketten (Figuur 2). Veel boeren kiezen namelijk slechts voor nestmarkering en ontvangen daarvoor een jaarlijkse vergoeding tot enkele honderden euro's per hectare. Die markering stelt de bestuurder van een tractor weliswaar in staat om een nest te omzeilen, maar nestmarkering is geen garantie voor verdere overleving en het succesvol opgroeien tot volwassen vogel. Weidevogelkuikens lopen onmiddellijk na het uitkomen van de eieren immers alle kanten uit om daar alsnog in een maaimachine terecht te kunnen komen. De populatie van Grutto's blijft alleen op peil als circa 0,6 jong per (broedend) paar dit jaarlijkse circus weet te overleven.

© Figuur 1. Subsidies voor weidevogelbescherming en het aantal broedparen van de Grutto (bron: Algemene Rekenkamer, 2021).

Daarvoor zijn veel ingrijpender maatregelen nodig dan alleen nestmarkering. Het gaat daarbij om minder bemesting, gefaseerd uitstel van de datum van bemesting, beweiding en maaien, om vernatting door waterpeil-verhoging of maaiveldverlaging, en om vervanging van monotoon 'grasfalt' door kruidenrijk grasland. De jaarlijkse vergoeding voor dat soort maatregelen kan oplopen tot enkele duizenden euro's per hectare. Toch vinden de meeste boeren dit kennelijk een te lage vergoeding om in ruil daarvoor parttime 'vogelwachter' te worden. Zij die daar wel voor voelen, laten overigens zien dat een spectaculair herstel van de Gruttostand wel degelijk mogelijk is.

© Figuur 2. Meest verkozen beschermingsmaatregelen en hun effectiviteit (bron: Algemene Rekenkamer, 2021).

Nestmarkering werkt onvoldoende

De opstellers van het Aanvalsplan Grutto en het rapport van de Algemene Rekenkamer bepleiten ook dat de toekenning van vergoedingen nog slechts zou moeten focussen op kansrijke gebieden (Figuur 3). Op en rondom het werkgebied van de Vogelbeschermingswacht Noord-Veluwe merken zij alleen Arnhemheen (Nijkerkerpolder en Putterpolder) en Polder Oosterwolde als kansrijk aan. Een recent rapport bevestigt dit (Landschapsbeheer Gelderland 2021). Betrokken op de oppervlakte waarop gesubsidieerde maatregelen plaatsvonden, broedden in Arnhemheen in 2021 nog 116 paar weidevogels per 100 hectare (waarvan 28 paar Grutto). In Polder Oosterwolde bedroeg dit 33 paar waarvan 4 paar Grutto per 100 hectare (1 km²). Daarmee voldeed vooral Arnhemheen aan het landelijk criterium 'goed' (60 paar weidevogels per hectare en/of 30 paar Grutto).

© Figuur 3. Kansrijke gebieden voor weidevogelbescherming (bron: Winsemius & Crone, 2020).

In de overige gebieden tussen Nijkerk en Elburg en ook langs de IJssel beperken de maatregelen zich voornamelijk tot nestmarkering en waren de broedvogeldichtheden daarom, ondanks het natte voorjaar, opnieuw zeer laag.

Predatoren

Een ruimere vergoeding van de hiervoor genoemde extensiveringsmaatregelen (uitstel van veldwerk, vernatting, aanleg van kruidenrijk grasland) via de melkprijs of via overheids-subsidies is misschien niet genoeg om vroegere dichtheden van weidevogels terug te laten komen. De dichtheden die sommigen van ons zich herinneren uit de jaren 60 en daarvoor, zijn ook deels een artefact van onze houding destijds tegenover de predatoren van eieren en kuikens (Mulder 2022). Vossen, marterachtigen en roofvogels waren hun leven in die dagen veel minder zeker dan thans. Ook de terugkeer van de Ooievaar verlaagt het broedsucces van weidevogels. Zulke predatoren vinden we tegenwoordig gelukkig ook het behouden waard en dat kost nu eenmaal

weidevogels. Sommigen achten ook de huidige injectie van drijfmest (een mengsel van feces en urine) fnuikend voor de beschikbaarheid van voedsel voor weidevogels. Onderzoek geeft aan dat het niet de injectie van mest in de bodem is die het aanbod van voedsel verlaagt, maar de totale vervanging van ouderwetse vaste, strorijke stalmest door drijfmest die vanaf de jaren 70 plaatsvond (Ros et al. 2020). Daarnaast eist ook het verlies van voldoende voedsel en rust langs de trekroutes en in overwinteringsgebieden wellicht zijn tol.

Conclusie

Weidevogels worden steeds schaarser. De markering van nesten van weidevogels is een goedkope maatregel maar onvoldoende effectief om het tij te doen keren. Populaties zijn alleen te redden met ingrijpende andere maatregelen die een boer inkomen kosten als daar geen redelijke vergoeding tegenover staat.

Jaap Schröder

Referenties:

- * Gerritsen, G. 2021. *De hooivogel: waarom de grutto uit Nederland vertrekt*. Noordboek Natuur, 224 pp.
- * Landschapsbeheer Gelderland, 2021. *Beheerevaluatie 2021 Weidevogels. Coöperatief Agrarisch Natuurcollectief Veluwe. Concept-rapport*, 53 pp.
- * Mulder, J., 2022. *Weidevogels en roofdieren: geschiedenis en toekomst*. De Levende Natuur 124: 32-33.
- * Rekenkamer, 2021. *Waar is de grutto: aanpak bescherming weidevogels werkt niet*. Rapport Algem. Rekenkamer, 20 pp.
- * Ros, M.B.H., A.G.M. Schotman & T. Visser, 2020. *Effecten van mesttoediening op regenwormen als voedsel voor weidevogels*. Commissie Deskundigen Meststoffenwet, 32 pp.
- * Winsemius, P. & F. Crone, 2020. *Aanvalsplan Grutto. Rapport It Fryske Gea/Friese Milieu Federatie/Vogelbescherming Nederland*, 20 pp.

© Weidevogelreservaat Polder Oosterwolde (foto: Bennie van den Brink).

Reis Zuid-Afrika, 4 – 11 februari 2023

© Foto: Geert Jan Prins

Voor werk mocht ik begin februari naar Johannesburg, Zuid-Afrika, afreizen. Ik reisde op zaterdag met KLM en kwam rond middernacht lokale tijd bij het gastenverblijf in de wijk Alberton aan. Tegenover het 'guesthouse' was een golfbaan en de wijk bestond vooral uit ruime opgezette woningen met mooie tuinen. Aan de rand van de wijk begon een boomsavannelandschap met een beek en vrije hoge bergen met rotspartijen.

Zondagochtend naar een kerkdienst geweest in een open hal waar Huisgierzwaluwen schijnbaar zonder hinder van de praiseband foerageerden in de nok van de handel. 's Middags lunchten we in een mooi restaurant waar een aantal Diadeemkieviten rondliepen. Zondagmiddag gingen we met het team naar een wildboerderij waar je een ongezond brede selectie van volgevreten Afrikaanse zoogdieren kunt zien, een veredelde dierentuin, waar zelfs een armetierige Wilde zwaan en Knobbelzwaan te zien waren. Wat mij het meest bij is gebleven is dat de 'enclosures' waar de grazers leefden, de savanne kaal was als in de Oostvaardersplassen. Dit terwijl de stukken waar de roofdieren als leeuwen leefden er volop struiken, bloemen en boompjes waren. Je hebt beide dus nodig voor een gezond ecosysteem. Ik vond het maar een kunstmatig gedoe, zo'n wildboerderij en het enige echte wild dat er zat was een mangoestenfamilie. Gelukkig vlogen er wel wilde vogels rond, waaronder onze eigen Boerenzwaluwen, een Paapje en Roodborsttapuit. Ook vloog er een groep Bijeneters over. Ook veel Schildraven en Geelsnavelwouwen die zich tegoed deden aan hetgeen de leeuwen, jachtluipaarden en ander grut niet hadden opgegeten.

Van maandag tot en met vrijdag waren de dagen gevuld met vergaderingen en kon ik enkel 's ochtends vroeg en in de namiddag er op uit. Gelukkig wordt het in Zuid-Afrika onafrikaans vroeg licht en kon ik om half zes op pad. Dat deed ik overigens niet elke ochtend: twee ochtenden besloot ik uit te slapen en twee andere ochtenden ging ik trimmen met twee collega's. Een vroege ochtend vogels kijken op de golfbaan van Alberton leverde de Kaapse kwikstaart als levenssoort/lifer op. Hier zaten ook drie Kaapse grielen. Bij de vijver op het perceel zag ik meerdere Waterhoenen en vloog een Afrikaanse dwergaalscholver over.

Nagenoeg elke namiddag ging ik op pad, wel altijd met iemand anders, omdat Johannesburg berucht is qua overvallen en ik geen onnodige risico's wilde lopen. Je valt namelijk wel op met een verrekijker om je nek. Gelukkig was er dus op loopafstand van het gastenverblijf een natuurlijke zone en daar zag ik 'lifers' als Kaapse baardvogel, Kuifbaardvogel en de bijzondere Klauwiervliegenvanger, die op afstand sterk doet denken aan de algemene Gekraagde klauwier. De naam Klauwiervliegenvanger is dus erg passend. In dit gebied zag ik ook de enige arend van deze reis, namelijk een Zwarte arend, die een opvallend witte stuit heeft.

Vrijdagavond toog ik naar het vliegveld om rond middernacht terug te vliegen naar Nederland. In totaal zag ik 53 vogelsoorten, waaronder 12 lifers.

- * De mooiste: Kuifbaardvogel
- * De lawaaiigste: Hadada-ibis
- * De 'invader': Treurmaina
- * De onverwachte thuissoort: Waterhoen
- * De onverwachte lifer: Afrikaanse zwarte eend
- * De mooiste naam: Roodstaartspekvreter
- * De daar horende: Nijlgans
- * Mooist op de foto kunnen zetten: Smidsplevier
- * De op het verkeerde been zetter: Klauwiervliegenvanger
- * De meest bij mij passende naam na een week hoteleten: Dikkop (Zuidafrikaanse naam voor Kaapse griel)

Geert Jan Prins

© Smidsplevier; een elegante verschijning (foto: Geert Jan Prins).

Elk vogeltje zingt zoals het gebekt is...

Laatst is mijn oom Van Gent overleden. Ik bewaar goede herinneringen aan deze oom Jan, een deftige baardman met een indrukwekkende arendsneus en een mooie snor. Mijn vader, dus een kuiken uit hetzelfde nest, noemde hem altijd een rare sijs. Maar voor mij was hij de witte raaf uit de familie: enerzijds een mannetjesputter en anderzijds een scharrelaar en flierefluiter. Altijd bevlogen, hoewel niet roekeloos, het liefst een haantje de voorste, overal als de kippen bij en trots als een pauw. Maar de laatste maanden was hij toch meer een teruggetrokken huismus, die niet meer voortdurend op het vinkentouw zat om overal een graantje mee te pikken. Hij liep niet meer, zoals vroeger, ondanks de last van eksterogen, als een kievit, knapte overdag vaak een uiltje en stak veelal zijn kop in het zand als een struisvogel. Ja, de wijze uil die hij vroeger placht te zijn was nu gekortwiekt, ja, zelfs vleugellam en veranderde dus in een uilskuiken. Zijn leven had een hoge vlucht genomen en hem beslist geen windeieren bezorgd. Het hoe en wat moet ik nog eens uitvogelen. Maar hij was beslist geen pechvogel. Zijn leven als goudhaantje was nu evenwel ten einde. Hij was niet langer de geestige spotvogel met voortdurend kwinkslagen waar je soms tureluurs van werd, omdat hij de laatste maanden duidelijk aan zijn zwanenzang was begonnen. En nu blies hij dus de kraaienmars, of, in de termen van kooikers, hij ging de pijp uit. Een week na zijn overlijden vond de begrafenis plaats. De begrafenisstoet was een lange rij, een soort 'zwaan-kleefaan', van steeds meer vreemde vogels, die in ganzenpas achter de kraaien aanliepen.

De teraardebestelling was nauwelijks voorbij of ik zag zijn erfgenamen, zijn kinderen, vliegensvlug als aasgieren rondcirkelen en vervolgens in duikvlucht op de gouden eieren af schieten. De kraaienmars was nog niet begonnen of de pikorde van mijn neven en nichten werd zichtbaar: mijn oudste neef was, zoals altijd, weer de havik. Mijn jongste nichtjes, twee wulpse tortelduiven, pikten elkaar de ogen uit, sloegen met hun klauwen naar elkaar en vochten als kemphanen, terwijl mijn oudste nicht zich voortdurend als vredesduif moest manifesteren. In mijn positie als neef – min of meer een vreemde eend in de bijt – gedroeg ik mij weliswaar als een dove kwartel, maar toch kon ik hun gekakel niet als de druppels op de rug van een eend van mij laten afglijden. Ik stelde mij echter vooral op als luistervink. Ik liep op eieren om niet voor nestbevuiler te worden uitgemaakt als ik de knuppel in het hoenderhok zou gooien door de familie uit te maken voor een stelletje koekoeksjongen en op bling-bling gestelde eksters. Maar goed, ik deed dus niet aan pluimstrijkerij om een graantje mee te kunnen pikken, maar een beetje een schijtlijster voelde ik me wel. Zonder mijzelf daarvoor een veer in de kont te steken, koos ik toch maar eieren voor mijn geld. Immers, als vogelliefhebber huldig ik de gevleugelde woorden: 'Tien vogels in de lucht is beter dan één in de hand'.

Just Walter

e-mail: justwalter44@gmail.com

© Tekening: Just Walter.

Zeldzame ochtend bij vogelringstation Elburg

Ik vogel nu een aantal jaren en een diepe wens van mij was om een keer mee te mogen kijken bij het vogels ringen. Ik trok daarom mijn stoute schoenen aan en appte Benno de dag na mijn verjaardag of ik een keer mee zou mogen. "Ja, dat moest vast een keer te regelen zijn", appte Benno. Jeej!!

Het duurde een aantal weken voor we een datum hadden én het weer ernaar was maar op 8 oktober in de hele (héle) vroege morgen vertrok ik. Ik haalde Dik op, die het ook graag een keer wilde meemaken. Gezellig én fijn voor mij, was ik niet de enige nitwit :-). Zo hadden we allebei geen laarzen mee, maar gelukkig mochten we die lenen van Bennie. Bennie (van den Brink) is een echte, échte vogelaar, hij ringt al ruim 50 jaar! Echt een eer om mee te mogen kijken met iemand met zoveel ervaring en kennis! Het was nog erg donker toen we aankwamen, gelukkig kregen we naast laarzen, ook een lampje mee. Hoewel ik zag dat Benno er was en Bennie dus, was Benjamin er ook. Ja, je verzint het bijna niet. De drie Ben's! Benjamin (Muis) is bijna klaar met zijn opleiding tot vogelringer.

We starten meteen met het opzetten van de netten. De ringplek is in de buurt van Elburg aan het Veluwemeer, langs het water waar veel riet te vinden is. Op drie verschillende plekken zetten ze de stangen in de grond, bevestigen daar weer andere stangen aan. Hieraan komen de netten te hangen. Dit moet op de juiste manier op, zodat de netten flink hoog hangen. Ook zetten ze op elke plek het geluid op van allerlei zangvogels, wat de vogels moet lokken. Het staat behoorlijk hard, en ik besluit even wat verderop te staan!

Als we alles in gereedheid hebben gebracht lopen we terug naar de plek waar de vogels geringd zullen worden. Tussen de bomen staat een tafeltje en wat stoelen, een soort openlucht ringkantoor!

© De IJsvogel wordt geringd, en daarna ook gemeten en gewogen.

© Schimmen in het riet: in alle vroegte worden de netten opgezet.

Aan een boom hangt een soort kapstokje. Bennie, Benjamin en Benno doen een ketting om: een plankje met haakjes er aan. Aan die haakjes hangen kleine stoffen zakjes met een treksluiting. Daar zullen de vogels tijdelijk in gehouden worden, donker en zacht, waardoor ze rustig blijven. Ik kan me nog maar moeilijk voorstellen dat dit wat gaat opleveren, want ik zie weinig vogels vliegen. Het waait een beetje en ik twijfel ernstig of er wel vogels in die netten terechtkomen. Maar goed, we gaan toch kijken en ik zie zo-waar meerdere vogels hangen! Ik kan het bijna niet geloven, het werkt dus echt! En de grootste verrassing is nog wel dat er een IJsvogel in het net zit!

De B's werken heel zorgvuldig en voorzichtig. Ze nemen echt de tijd om de vogels rustig uit het net te halen. We gaan alle netten af en komen dan weer samen bij de ringplaats. De vogels zitten nog in hun zakjes en worden even aan de kapstok gehangen, zodat Benjamin en Benno de vogels één voor één kunnen checken en ringen. Want er wordt niet alleen geringd! De vogel wordt gemeten en ze worden gewogen, door de vogel in een buisje op een weegschaaltje te plaatsen. En door op de borst van de vogel te blazen is te zien hoeveel vet het beestje heeft. Dit wordt allemaal gescoord en opgeschreven door Bennie. Door allerlei specifieke kenmerken is van veel vogels het geslacht en de leeftijd te bepalen. Heel bijzonder!

Geweldig om zo elke soort heel rustig te kunnen bekijken en kenmerken te zien die je zo met je verrekijker in het veld nooit zou kunnen waarnemen.

De IJsvogel is aan de beurt, wat een prachtige vogel! Dat verbaast me niet, want dat vond ik altijd al. Terwijl andere vogels, zoals de Pimpelmees en de Rietgors, van mij nu veel meer waardering krijgen, door ze zo dichtbij te bekijken. Wat een mooie patronen en kleuren!

De ene na de andere soort komt tevoorschijn: heel veel Rietgorzen (22!), acht Tjiftjaffen, zeven Zwartkopjes, vijf Roodborsten, vijf Kleine karekieten, vier Cetti's zangers, vier Pimpelmezen, drie Zanglijsters, drie Winterkoningen, twee Merels, twee Ringmussen, twee Heggenmussen en een Groenling!

Als vogelaars hopen we natuurlijk altijd op wat zeldzaamheden. Benno hoopt bijvoorbeeld nog eens een keer een Bladkoning te vangen. Wat in deze tijd van het jaar een zeldzame doortrekker is, laat staan dat je er eentje in je net aantreft.

© Dwerggors: de eerste voor ringplek Elburg! (foto: Benno van den Hoek).

Als we de tweede keer langs de netten gaan, heeft Benjamin het idee wel een erg kleine Rietgors uit het net te halen. Hij mompelt dat wat hardop, maar we gaan rustig verder met de rest van de vogels ontwarren uit de netten. Als Benno en Benjamin even later de meegebrachte vogels aan het ringen zijn, komt hij bij dat zakje van die kleine rietgors aan. Het zou toch niet... "jawel, het is een Dwerggors!". Benno kijkt met ongeloof en een tikkeltje hoop op: Ja, het is er echt één! Iedereen is er een beetje stil van, want zelfs Bennie heeft in zijn 50 jaar vogels ringen nog nooit een Dwerggors in zijn netten gehad. "Ja, ik breng geluk, jullie moeten mij vaker meenemen", zeg ik!

Als we zijn bijgekomen van deze bijzondere ervaring en de rest van de vogels uit deze ronde zijn geringd, gaan we nog één keer langs de netten. We hebben al zoveel moois gezien en er bevinden zich steeds minder vogels in de netten.

© IJsvogel; een kleurrijke verschijning die ook bij de ringers nooit verveeld.

We komen bij het laatste net aan en Benno begint opeens helemaal te glunderen; daar is dan óók nog zijn zo gehoopte Bladkoning! Wat een geluk hebben we vandaag!

Ik vind het fantastisch om deze vogels allemaal van dichtbij te bekijken. Ik mag er zelfs een paar vasthouden. Daar sta ik dan met een Ringmusje in mijn hand. De Dwerggors was prachtig en bijzonder, maar als ik het Ringmusje in mijn handen voel, het hartje voel kloppen en hem zo goed kan bekijken, krijg ik toch even een brok in mijn keel. Wat is de natuur toch mooi en wat zijn vogels toch leuk. We praten met zijn allen over hoe fijn het is om deze passie met elkaar te delen en we elkaars enthousiasme begrijpen. Het was een prachtige ervaring die ik niet snel zal vergeten!

Leonie Lubbersen

© Foto's: Leonie, tenzij anders vermeld.

© Een meer dan gelukkige bezoeker van het ringstation, mét Ringmus.

Waarnemingen

© Birdwatchers Zomerdijk (foto: Benno van den Hoek).

In onze regio zijn in de loop der jaren al heel wat zeldzame soorten waargenomen. Alleen al het jaaroverzicht eerder in deze Anser geeft daarvan een mooie weergave. Sommige dwaalgasten zijn hier slechts enkele uren aanwezig, terwijl andere soorten juist maandenlang in onze regio verblijven. Een mooi voorbeeld daarvan zijn de Grote kruisbekken, die begin oktober 'bij ons' arriveerden en deels tot in dit voorjaar aanwezig bleven.

Maar het najaar van 2022 begon traditioneel weer met de internationale Birdwatch. Op de eerste zaterdag van oktober deden wij al weer voor de 20e achtereenvolgende keer mee. Vanaf onze vaste telpost aan de Zomerdijk langs het Drontermeer werden door 15 VBW-leden de passerende trekvogels geteld. De zuidwestelijke wind leek aanvankelijk niet heel gunstig voor een goede trekdag, maar door de tegenwind vlogen de vogels wel lager dan bij rugwind en kwamen ze soms tot op ooghoogte voorbij. Onder de doortrekkende vogels nog opvallend veel Boerenzwaluwen; met bijna 1000 vogels de meest getelde soort van de dag. Maar ook Zanglijsters vlogen met zo'n 400 vogels erg goed, vooral in de eerste uren. Ook op grotere afstand zagen we veel vogels langs vliegen, dus beide soorten zijn zeker onderteld. Erg leuk waren de 4 Beflijsters, waarvan er 3 mooi laag voorbij vlogen en een 4e ex. even in een boomtop nabij de telpost bleef zitten. Leuke soorten waren verder 2 Zeearenden, een Visarend en nog een late Boomvalk. In totaal telden we bijna 2300 vogels van 56 trekvogelsoorten en 13 soorten die zich alleen ter plaatse bevonden.

Afgelopen winter was er dus weer sprake van een invasie Grote kruisbekken, waarbij de eerste vogels al vanaf begin oktober binnen druppelden. Een week na de eerste waarneming bij Gortel streek er op de Noorderheide bij Elspeet een groep van 14 vogels neer. Deze groep kon al snel op een grote belangstelling van vogelaars en fotografen rekenen. Vaak foerageerden de vogels in een groepje dennenstruiken, in de nabijheid van een drinkplas. Een ideale locatie om te overwinteren, zullen ze gedacht hebben, want ze bleven daar tot begin maart!

In november bleek de groep ook een aantrekkingskracht te hebben op gasten met minder goede bedoelingen. Op zaterdag 19 november deden vroeg arriverende vogelaars de trieste ontdekking dat tenminste twee vogels het slachtoffer

waren geworden van een poging om de kruisbekken met lijmstokken te vangen. Deze barbaarse en criminele actie kostte twee vogels het leven. Ongelooflijk dat dit soort praktijken anno nu nog altijd gaande zijn. Illegale vogelvangsten waren ooit, begin jaren '60, een aanleiding om onze VBW op te richten. Op pag. 33 is meer te lezen van deze trieste vondst, waarvan er nog altijd een politieonderzoek lopende is.

Gaandeweg de winterperiode werden er daarnaast ook regelmatig losse exemplaren gezien, veelal in de buurt van Welna en Tongeren. Naast de groep van de Noorderheide (die in nov. aangroeide tot 23 ex.) streek er ook op De Haere bij Doornspijk een mooie groep Grote kruisbekken neer en waren er in maart ook vogels aanwezig op de Wezepsche heide. Daarna was het even stil rond deze soort, maar begin mei werden er opeens weer vogels waargenomen. Op 2 mei verscheen er een foto online van vier vogels bij Tongeren; een man, een vrouw...en twee nog maar pas uitgevlogen jongen. Een bewijs dat de vogels met succes in onze omgeving hebben gebroed!!

In de winter van 2014 en in 2018 was er ook een sterk vermoeden dat overwinteraars tot broeden kwamen, maar deze keer is het ook op foto bevestigd. Met recht een bijzondere gebeurtenis voor onze regio!

Alle niet gepubliceerde waarnemingen zijn weer opgenomen in het waarnemingenarchief. Actuele waarnemingen kunnen digitaal worden doorgegeven via de invoer op onze website www.vbwnoordveluwe.nl/waarnemingen. Gebruikers van Waarneming.nl kunnen hun waarnemingen invoeren via vbwnoordveluwe.waarneming.nl. De ingevoerde waarnemingen worden meegenomen in de selectie voor Anser.

Waarnemers:

AH = Adrie Hottinga	JBN = Jasper Beijeman
BB = Bennie van den Brink	JE = Jaap Eerdmans
BH = Benno van den Hoek	JN = Jan Nijendijk
BMS = Benjamin Muis	KB = Kees van Boven
CS = Chris Spijkerboer	KKD = Kees Kraaijeveld
DBS = Dik Bos	LL = Leonie Lubbersen
DD = Dick Dooijewaard	MJ = Martin Jansen
Div. = Diverse leden	PKE = Peter Keune
DM = Dimitri Mulder	WH = Wouter van Heusden
EBN = Edwin Beijeman	WHM = Wolbert Hermus
EBW = Birdwatch (div. leden)	WHN = Wilma Hoogenhuizen
GJP = Geert Jan Prins	

[Afkortingen: ex.=exemplaar / M=man / V=vrouw / ad.=adult / juv.=juveniel / 1e kj=1e kalenderjaar / vl.=vliegend / opvl.=opvliegend / jag.=jagend / foer.=foeragerend / roep.=roepend / ringv.=ringvangst / zing.=zingend]

Alle waarnemingen blijven voor verantwoording van de waarnemers.

© De IJsduiker bij Nijkerk liet zich mooi zien (foto: Chris Spijkerboer).

IJsduiker

14.11-12.12.22 1 ex. Nijkerkersluis, Nijk.nauw Div.

Roodhalsfuut

28.10.22 1 ex. Reevediep, Kampen WHM

Geoorde fuut

22.10.22 2 ex. Nijkerkerbrug, Nijkerkern. PKE
06.12.22 2 ex. Pluuthaven, Zeewolde WHM
06+10.01.23 1 ex. Lorentzhaven, Harderwijk WHM

Kuifduiker

06.12.22 1 ex. Wolderwijd, Zeewolde WHM

Koereiger

07.10-26.11.22 1-4 ex. Nekkeveld, Polder Arkemh. Div.
27.12.22 1 ex., vl. Duinvoet, Lelystad DM
01.01.23 1 ex. Grote Praambult, OVP DM

Kleine zilverreiger (> 2 ex.)

23.11.22 4 ex. Flevocentrale, Lelystad MJ
08+16.12.22 3 ex. Flevocentrale, Lelystad MJ

Flamingo

05.10.22 1 ex. Keersluisplas, OVP PKE

Kleine rietgans

25.01.23 1 ex. Dodaarsweg, Zuid-Flev. PKE

Sneeuwgans

09.11.22 1 ex. IJssel t.h.v. Terwolde PKE
12.01.23 1 ex. Dorperwaarden, Terwolde WHM

Roodhalsgans

30.10+06.11.22 1 ex. Wapenveldsche Broek AH
19.11.22 1 ex., ad. Veesser Enkweg, Veessen AH
07.12.22 1 ex. Aersoltweerden, Hattem EBN
31.01.23 1 ex. Torenavalkweg, Lelystad DM

Rotgans

14.10.22 1 ex., 1e kj Stille Strand, Zeewolde WHN

Casarca (> 1 ex.)

02.10.22 3 ex., vl. Duinvoet, Lelystad DM
13.11.22 2 ex. Hoornsche Broek, Heerde AH

Eider

22.10.22 1 ex., M Veluwemeer, Biddingh. BH
23.10.22 5 ex., V Veluwemeer, Biddingh. WHM,CS

IJseend

06.01.23 1 ex., V Harderdijk, Biddingh. WHM,LL
07.01.23 1 ex., V Harderdijk, Biddingh. GJP,WHM
08.01.23 1 ex. Harderdijk, Biddingh. PKE

Grote zee-eend

26.12.22 2 ex., V Nijkerkernauw, Flevoland EBN
03.01.23 1 ex., V Vossemeer, Kampen CS,DM
05.01.23 2 ex. Nijkerkernauw, Flevoland WHM
18.01.23 5 ex. Laakse Duiker, Arkemh. PKE
21.01.23 6 ex. Nijkerkernauw, Flevoland PKE,DD
22.01.23 1 ex. Bremerbergdijk, Biddingh. MJ

Rode wouw

01.10.22 1 ex., vl. Arkerstraat, Welsum AH
23.10.22 1 ex., vl. Veluwemeer, t.h.v. Hierden WHM

Steppekiekendief

01.10.22 1 ex., 1e kj Grote Praambult, OVP JE

Ruigpootbuiserd

01.01.23 1 ex. Grote Praambult, OVP DM

Zeearend (> 2 ex.)

30.11.22 3 ex. Nekkeveld, Polder Arkemh. PKE

07.01.23 4 ex. Eiland Pierland, Vel.meer WHM

Kraanvogel

10.11.22 1 ex., vl. Stokelbos, Harderwijk KKD
18.12.22 2 ex., vl. Noorderheide, Elspeet WH

Zilverplevier

01.10.22 1 ex. Harderbroek, Flevoland PKE
02.10.22 1 ex. Zeedijk, Putterpolder KB
03.10.22 2 ex. Harderbroek, Flevoland JE
28.10.22 1 ex. Reevediep, Kampen WHM

Drieteenstrandloper

01.10.22 1 ex. Harderbroek, Flevoland PKE

Krombekstrandloper

01+06.10.22 3 ex. Keersluisplas, OVP JE
22.10.22 1 ex. Zeedijk, Putterpolder LL,PKE
29.10.22 1 ex. Zeedijk, Putterpolder DBS

Temmincks strandloper

03+06.10.22 1 ex. Harderbroek, Flevoland JE

© Grote kruisbek (man) op de Noorderheide (foto: Jaap Denee).

Bokje

15.12.22 1 ex., vl. Knardijk, Oostv.plassen JE
16.12.22 1 ex., opvl. Flevocentrale, Lelystad MJ

Dwergmeeuw

21.01.23 1 ex. Haven Elburg MJ

Witvleugelstern

01.10.22 1 ex., 1e kj Het Bovenwater, Lelystad JE

Velduil

27-30.11.22 1 ex. Ziebroekseweg, Vorchten AH
05.12.22 1 ex. Ziebroekseweg, Vorchten AH

Draaihals

31.10.22 1 ex., opvl. Noorderheide, Elspeet JN

Middelste bonte specht

09.01.23 1 ex. Landg. Zwal.burg, 't Harde WHM
17.01.23 1 ex. Landg. Zwal.burg, 't Harde GJP
31.01.23 1 ex., roep. Vosbergen, Oldebroek JBN

Beflijster (≥ 2 ex.)

01.10.22 3 ex., vl. Zomerdijk, Dro.meer EBW
01.10.22 4 ex. Harderbroek, Flevoland PKE
08.10.22 2 ex. Grote Praambult, OVP DM

Siberische tiftjaf

08.01.23 1 ex. Harderbroek, Flevoland GJP

Bladkoning

03.10.22 1 ex. Praamweg, OVP DM
08.10.22 1 ex., ringv. Korte Waarden, Elburg BB-
BH-BMS-LL-DBS
11.10.22 1 ex., roep. Bremerbergdijk, Biddingh. WHM
13.10.22 1 ex., roep. Elspeeterstruiken WHM
15.10.22 1 ex. Noordersluis, Lelystad JE
22.10.22 1 ex. Kerkweg, Vorchten AH

Raaf (> 25 ex.)

04.10.22 60 ex. Gortelsche Berg WHM

Grote kruisbek

02.10.22 1 ex., vl. Gortelsche Berg WHM
10.22-10.01.23 1-14 ex. Noorderheide, Elspeet Div.
10.22-01.23 1-4 ex., vl. omg. Welna/Tongeren WHM
11.11.22 22 ex. Noorderheide, Elspeet EBN
14.11.22 1 ex., vl. Vierhousterbosch WHM
22.11.22 3 ex., vl. Elspeeterstruiken WHM
19-29.01.23 1-20 ex. De Haere, Doornspijk Div.

Europese kanarie

05.11.22 2 ex. Praamweg, Oostv.plassen DM

Dwerggors

08.10.22 1 ex., M ringv. Korte Waarden, Elburg BB-
BH-BMS-LL-DBS

Benno van den Hoek

Heremietibissen dood in winterverblijf

In de vorige Anser heb ik aandacht besteed aan een fokprogramma voor de herintroductie van de Heremietibis in Oostenrijk. Ik kreeg onlangs het tragische bericht van onze Oostenrijkse vrienden dat 27 vogels eind 2022 ellendig zijn omgekomen bij Laguna di Orbetello in Toscane. In november is de cycloon Denise met zwaar noodweer hen noodlottig geworden.

Jan Nijendijk

Een redelijk zeldzame vogel, een grote kruisbek, is gestorven door een lijmstokje.
© Jeroen van der Giessen

Vogel sterft door lijmstokje: 'Triest dat iemand dit doet'

ELSPEET - 'Een trieste en pijnlijke dood door uitputting en paniek'. Een treurig eind van een redelijk zeldzame grote kruisbek. De vogel is zaterdagochtend aangetroffen op een lijmstokje in Elspeet.

Een tweede vogel, het vrouwtje van het paar, vecht nog voor haar leven bij de Dierenambulance. "We hebben geprobeerd de lijm van de veren te halen. De vogel mist een veer waardoor een vleugel blijvend beschadigd is. We hopen dat ze het haalt."

Volgens Petra de Jong van de Dierenambulance lijkt het erop dat iemand de lijmstokjes geplaatst heeft bij een drinkplaats waar de vogels vaker gespot zijn. "Ik ben er ongelukkig boos over, zo triest dat iemand dit doet."

Een geniepige manier van vangen

Volgens vogelspotter Jaap Denee is de manier van vangen geniepig. "Vogels die vast komen te zitten aan zo'n stokje kunnen niet meer wegvliegen en raken in paniek. De grote kruisbek is een redelijk zeldzame vogel, ongeveer zestien centimeter groot. Het mannetje heeft prachtige rode veren. Waarschijnlijk heeft iemand daarom de vogel proberen te vangen om zelf te verzamelen of om te verhandelen. De vogels komen vaker op dezelfde plek om water te drinken."

De Dierenambulance heeft de Provincie en Natuurmonumenten ingeschakeld om de plek in de gaten te houden waar de vogels gevangen zijn. 'Het probleem is dat je de stokjes bijna niet ziet en het kan goed zijn dat iemand bij de stokjes zit te wachten tot er een vogel gevangen is'.

Bron: website Omroep Gelderland, 19 nov. 2022.

Jan Slagboom is Boerenlandvogelvrijwilliger van 2022

Landschapsnieuws winter 2022 (Stichting Landschapsbeheer Gelderland)

Jan Slagboom uit Hattermerbroek is verkozen tot Gelderse boerenlandvogelvrijwilliger van 2022. Jan is coördinator van weidevogelgroep Randmeerkust. De uitreiking vond plaats op de boerderij van een weidevogelboer in Oosterwolde. Jan ontving een glazen Kievit, een oorkonde en een bedrag van € 250,- van SLG (Stichting Landschapsbeheer Gelderland), te besteden aan een boerenlandvogeldoel.

Jan Slagboom zet zich in voor de bescherming van weidevogels aan de Randmeerkust, een weidevogelgebied met potentie. Dat doet hij op allerlei manieren. Jan vindt en beschermt legfels van weidevogels door akkers en weilanden af te speuren met een verrekijker. Dat doet hij ook met een drone. Als dronepilot gaat hij wekenlang vroeg op om met de drone te vliegen als de boeren gaan maaien. De drone spoort legfels van weidevogels op, die Jan dan kan verplaatsen of markeren voor de boer. Daarnaast voert Jan broedpaartellingen van Grutto's uit. Ook helpt hij boeren met onderhoud van plasdraspompen. Volgens de jury: "Jan doet op een nimmer aflatende wijze maatschappelijk zeer relevant vrijwilligerswerk. De vrijwilligers waarderen Jans coördinerende en ondersteunende werk enorm. Kortom, een dikke pluim!".

De weidevogelgroep Randmeerkust heeft 38 vrijwilligers en is actief in een gebied met 150 boeren. Dit jaar (2022, red.) hebben de Gelderse boerenlandvogelvrijwilligers maar liefst 6375 weidevogelnesten beschermd, waarvan 1838 legfels in de Randmeerkust.

Meer info over boerenlandvogelbescherming:
<https://slgelderland.nl/ondersteuning/boerenlandvogels-in-gelderland>

Vogel crypto-rijmen

Net als in de vorige Anser treft u hieronder weer een aantal crypto-rijmen van ons lid Just Walter aan.

Een cryptogram kent iedereen wel, waarbij de in te vullen woorden op een cryptische (verborgen) manier zijn omschreven. Just bedacht een ornithologische versie hiervan op rijm. In de omschrijving zit dus een vogelsoort verborgen.

Weet jij welke soorten er bedoeld worden? In de volgende Anser kun je het juiste antwoord checken. Eerst de oplossingen van de crypto-rijmen uit de vorige Anser:

De gierzwaluw scheert over het riet,
zo'n vaardigheid kennen wij niet (2 vogelnamen)
[oplossing: *Baardman & Snor*]

Wanneer de jager heel slecht schiet
besta ik slechts en anders niet.
[oplossing: *Bokje*]

Al vriest het hard, ik kan niet zonder;
ik móet er in, zelfs kopje-onder.
[oplossing: *IJsduiker*]

Gelijk mijn maats aan bei' mijn kanten
richt ik dikwijls op fazanten.
[oplossing: *Middelste jager*]

Met een lange uithaal lach ik me gek
om mijn roepnaam "slappe drek".
[oplossing: *Gier*]

En dan nu weer vijf nieuwe hersenkrakers:

*De haan die mij onlangs betrad
was na afloop kledder nat.*

*Nu het zover is gekomen
dat de gaai zijn vlaamsheid is ontnomen
ben ik de enige representant
van het vlakke Vlaamse land.*

*Geteeld in zeereep's gele grond
steekt men mij haast dagelijks in de mond.*

*Met mijn aangeboren bek
houd ik veelvuldig voor de gek.*

*Geketend ga ik door het leven;
klein en groot, 't is om het even.*

Ecolint Elburg: meer rust en ruimte voor moerasvogels Veluwemeer

Met de aanleg van 8 ha nieuwe natuur krijgen de Grote karekiet en Roerdomp meer leefruimte langs de kust van het Veluwemeer bij Elburg. De bestaande rietkragen bij de Ludgeruskerk en de Korte Waarden worden verbeterd en uitgebreid.

Langs de Veluwemeerkust bij Elburg liggen een flink aantal recreatielandjes. Om de rietzone te kunnen herstellen en natuur te kunnen ontwikkelen, werden vanaf 2001 in opdracht van de coöperatie recreatielandjes opgekocht en in beheer gegeven van Staatsbosbeheer. Het project is bekend onder de naam 'Ecolint Elburg'. Gastvrije Randmeren (GR) besloot in 2020 om de landjesaankoop door GR stop te zetten en daarvoor in de plaats een alternatief inrichtingsplan voor natuur te ontwikkelen. In 2021 is door gebiedspartners en belangenvertegenwoordigers (Rijks-waterstaat Midden-Nederland, provincie Gelderland, GR en gemeente Elburg) een inrichtings- en beheerplan met alternatieve inrichtingsmaatregelen vastgesteld, dat moet resulteren in een geschikte leefomgeving voor zeldzame en vanuit Natura-2000 beschermde moerasvogels.

Wat gaat er precies gebeuren?

De focus in het inrichtings- en beheerplan ligt op de inrichting en het beheer van 3 verschillende kerngebieden.

De Korte Waarden

Het riet in de Korte Waarden wordt geschikt gemaakt voor de Roerdomp en Grote karekiet. De oeverzone is nu nog te smal voor de ontwikkeling van stromingsriet (nodig voor de Grote karekiet) en de landzijde is te droog voor de ontwikkeling van waterriet (nodig voor de Roerdomp). Door het creëren van ondiepe poelen, het ondieper maken en verflauwing van de bestaande oevers en de aanleg van een broedeiland worden deze problemen aangepakt. Het deel waterriet wordt vergroot en het deel water- en stromingsriet aan de randen van het gebied wordt versterkt.

Vraatbescherming

Grootste uitdaging in de ontwikkeling van riet is het voorkomen dat het jonge riet wordt afgegraasd door ganzen. Daarom wordt een vraatraster geplaatst aan de randen van

© Vraatrasten om vraat door ganzen te voorkomen (foto: F. Schinkel).

de Korte Waarden en in de rietoever direct ten zuiden van het gebied. Het aflinten van deze zones (zie foto) moet voorkomen dat ganzen alsnog het jonge riet afgrazen. Ook wordt in de rietzone ter hoogte van de vml. Sint Ludgeruskerk over de hele lengte een afrastering geplaatst omdat er in deze zone grote gaten in de bestaande rietkragen zitten. Om de effectiviteit van de maatregel te kunnen onderzoeken, wordt een deel van de oever niet uitgerasterd.

Rustgebied

Ten slotte wordt een rustgebied ingesteld. Het gaat om een zone van 300 meter vanaf de oeverzone. Deze zone wordt jaarrond vrijgehouden van alle vormen van recreatie. Dit is

vooral van toepassing voor het recreatiegebied Veluwestrandbad. Voor kitesurfers geldt in dit gebied al dat surfactiviteiten worden beperkt tot een afgebakende kitesurfzone en dat zij altijd een afstand van 300 m. ten opzichte van de rietzone moeten aanhouden.

Op woensdag 19 april j.l. is bij de vml. Ludgeruskerk in Elburg de rietzone 'Ecolint Elburg' opgeleverd met de omhulling van een informatiepaneel. Het paneel laat zien welke vogels je mogelijk vanuit de vogelkijkhut kunt zien.

Bron: *Gastvrije Randmeren* (www.gastvrijerandmeren.nl).

2023: Jaar van de Scholekster

2023 is het Jaar van de Scholekster, want het gaat niet goed met deze geliefde tepiet-roeper in Nederland. De Scholekster, die in 2008 ook al een 'eigen jaar' had, heeft zelfs nog meer problemen dan de Grutto en de Kievit, en maakt daarom zeker kans op de titel 'nationale pechvogel'.

Vijftien jaar na het vorige Jaar van de Scholekster zijn de problemen voor de soort namelijk nog onverminderd groot. De resultaten van onderzoeken in het komende jaar moeten daarom nadrukkelijk bijdragen aan een betere bescherming van de soort.

Zie voor meer info: www.jaarvandescholekster.nl

Foto achterblad - Koekoek met Rietgors, Drontermeer (Bennie van den Brink ©)

Ons lid Bennie van den Brink fotografeerde deze bijzondere interactie tussen twee vogels en zegt daarover het volgende:

“Deze Koekoek heb ik gefotografeerd ter hoogte van Abberteiland in het Drontermeer. Daar had ik een fotoschuilhutje. Elk jaar zit daar een territorium van een Koekoek. De mannetjes patrouilleren daar rond en hebben vaak vaste punten waar ze even zitten om te roepen en zo hun territorium kenbaar maken. Rond mijn hut waren geen zitposten aanwezig. Daarom heb ik een stok geplaatst om de Koekoek daarop te lokken om er een vaste zangpost van te maken. Dat lukte.

Gedurende de ochtendpatrouilles kwam hij regelmatig langs en gebruikte daarbij nu en dan ook de zitplek van mij. Een paar keer kwam het dan voor dat zangvogels hem aanvielen als hij daar zat. Een Rietzanger schoot bijvoorbeeld als een torpedo op hem af en week op het laatste moment dan uit. De Koekoek schoot dan in de verdediging maar bleef meestal wel zitten. Dat gebeurde altijd onverwachts, want meerdere vogels alarmeerden wel maar vielen niet aan.

Op een van de ochtenden dat ik daar zat was er opeens een vrouwtje Rietgors die uit het niets de Koekoek fanatiek aanviel. De Koekoek werd er door verrast maar ik ook. Ik had geen tijd om uit te zomen om het beeld wat ruimer te maken maar drukte onmiddellijk de sluiters in. De Rietgors vloog een paar keer recht op de Koekoek af en ook cirkelde hij eromheen. Daardoor waren veel opnames onscherp omdat beide vogels niet in één scherptelijns zaten. Na een drietal aanvallen was de Koekoek het zat. Hij zette frontaal de aanval in en verjoeg de Rietgors. Daarna was hij zelf ook verdwenen.

Ik vermoed dat de Rietgors getriggerd werd om aan te vallen doordat ze dicht in de buurt een nest had en dit wilde verdedigen. Of ze daarbij de Koekoek als roofvogel (lijkend op een Sperwer) of als parasiet beschouwde weet ik uiteraard niet. Meerdere zangvogels in de buurt alarmeerden als de Koekoek arriveerde. Het was een korte maar opwindende gebeurtenis waarbij je als fotograaf niets kunt plannen maar gewoon geluk moet hebben als zich zoiets voordoet.”

